

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra bezpečnostních studií

Hooligans a možné projevy extremismu

The hooligans and manifestations of extremism

Diplomová práce

Vypracoval: Bc. Milenko Burlica

Vedoucí práce:

Praha 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Všechny použité zdroje a literární prameny, z nichž jsem čerpal, jsem uvedl v přiloženém seznamu použité literatury. Tato diplomová práce nebyla použita k dosažení stejného či jiného titulu.

V Praze dne:

.....

Podpis

Poděkování

V první řadě bych chtěl poděkovat své přítelkyni Martině za její podporu. Dále celé své rodině a samozřejmě vedoucímu práce, panu doktorovi Kolářovi, za jeho rady a vedení.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá *hooligans* a jejich možnými extremistickými projevy na území České a Srbské republiky. Vzhledem k nejednotnosti a širokospektrálnímu významu pojmu extremismus je popsán jeho vývoj a jeho formy. Práce se pak zejména zaměřuje na symboliku užívanou těmito skupinami, a to jak ze spektra extrémně pravicového, tak i toho levicového. Vzhledem ke skutečnosti, že hooligans jsou spojováni s násilím, je věnována část jejich motivaci a agresi samotné. Prostřednictvím analýzy je tento fenomén blíže zkoumán a porovnáván na již zmíněných územích. Během samotné analýzy byly popsány a vysvětleny fenomény, které nemusí být na první pohled zcela zjevné.

Klíčová slova: hooligans, extremismus, symbolika, hooligans v České republice, hooligans v Srbské republice, extrémní pravice, extrémní levice

Annotation

The concern of this thesis is hooligans and their possible manifestations of extremism in the Czech Republic and in Serbia. Due to the diversity and broad-spectrum meaning of the term extremism, its historical progression and forms are described. The thesis focuses mainly on the symbolism used by these groups from both right and left-wing extremism movements. Due to the fact that hooligans are often associated with violence, there is a part regarding their motivation and aggression itself. This phenomenon is thoroughly examined through analysis in the forementioned countries. During the analysis itself, phenomena that may not have been completely obvious at first glance have been described and explained.

Keywords: hooligans, extremism, symbolics, hooligans in the Czech Republic, hooligans in Serbia, right-wing extremism, left-wing extremism

Obsah

ÚVOD.....	1
1. TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA	3
2. EXTREMISMUS.....	4
2.1. Divácké násilí	8
2.2. Pravicový extremismus	10
2.2.2. Novodobý pravicový extremismus a jeho formy	11
2.2.2.1. Neonacismus.....	11
2.2.2.2. Neofašismus.....	13
2.2.2.3. Nacionalismus a krajně pravicové skupiny.....	13
2.3. Levicový extremismus	14
2.3.1. Historické prameny a proudy levicového extremismu	14
2.4. Projevy extremismu u hooligans	16
3. EXTREMISTICKÁ SYMBOLIKA	18
4. VANDALISMUS	23
4.1. Motivace	24
4.2. Agrese	26
5. HOOLIGANS.....	30
5.1. Původ a definice slova hooligans	30
5.2. Historický vývoj hooligans	32
5.3. Hooligans v současnosti	36
6. METODOLOGIE	39
6.1. Výběr a popis výzkumné metody	39
6.2. Výzkumné otázky.....	42
7. ANALÝZA VYBRANÝCH VIZUÁLNÍCH PROJEVŮ HOOLIGANS NA ÚZEMÍ SRBSKÉ REPUBLIKY.....	43
8. ANALÝZA VYBRANÝCH VIZUÁLNÍCH PROJEVŮ HOOLIGANS NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	52
9. KOMPARACE PROJEVŮ ČESKÝCH A SRBSKÝCH HOOLIGANS.....	63
9.1. Vlastní komparace	63
9.1.1. Komparace legislativy a souvisejících opatření	63
9.1.2. Komparace projevů hooligans	66
9.2. Zodpovězení výzkumných otázek.....	68

ZÁVĚR.....	71
10 SEZNAM LITERATURY.....	75
11 PŘÍLOHY.....	86

ÚVOD

Ačkoliv tím není náš každodenní život natolik ovlivněn, problematika extremismu je všudypřítomná a zasahuje do všech aspektů života. Jednou z oblastí, která je extremismem taktéž zasažena, je sport, potažmo fotbalová utkání a jejich fanoušci. Fenomén diváckého násilí je záležitostí zejména jednotlivých skupin, jejichž projevy a názory mohou dosáhnout až extremistického charakteru. V této diplomové práci jsem se zaměřil na jednu ze skupin, která se diváckého násilí dopouští – skupiny *hooligans*. Další skupinou jsou například ultras, přičemž některé skupiny ultras se od hooligans distancují, jiné jsou jejich součástí. Cílem této závěrečné práce je tedy prozkoumat možné způsoby projevů extremismu v rámci hooligans.

Toto téma jsem si zvolil, jelikož mne problematika hooligans a extremismu zajímá. Jelikož jsem původem Srb, narozen v České republice a za svůj domov považuji obě tyto republiky, rozhodl jsem se vydat na neprobádanou půdu a porovnat tak možné extremistické projevy hooligans v obou mých domovinách.

V první části této diplomové práce jsem se věnoval úvodu do problematiky extremismu a hooligans, poté jsem se věnoval analýze některých událostí i vybraných fotografií, které s tímto tématem úzce souvisí.

Vzhledem k povaze zkoumané skupiny bylo také nezbytné objasnit symboliku, a to zejména extremistickou podobu. Věnoval jsem se tedy symbolice, jež je relevantní pro můj výzkumný vzorek v podobě hooligans české a srbské národnosti. Zaměřil jsem se především na vybrané obrázkové, textové a číselné symboly. V rámci srbských projevů hooligans jsem realizoval terénní průzkum, ve kterém jsem fotil symboly v blízkosti míst, kde se schází různé skupiny hooligans.

Jedním z možných projevů hooligans je jednoznačně vandalismus, neboť právě ničení majetku (ať už veřejného nebo soukromého) je jedním ze způsobů, jak ukázat své „rebelství“ a opovržení například systémem či jeho státním aparátem. Zajímal jsem se tedy o možnou motivaci, která vede k takovému jednání a s ní spojeným projevům agrese.

V návaznosti na tuto kapitolu jsem představil problematiku diváckého násilí a zaměřil se právě na skupiny hooligans. Pokusil jsem se osvětlit historický původ vzniku těchto skupin, i to, jak se vyvinuly do své novodobé podoby.

V metodologické části jsem nastínil, jakým způsobem jsem ve svém výzkumu postupoval, a jakou výzkumnou metodu jsem zvolil. Zdůvodnil jsem také kritéria pro výběr vzorku, který jsem zkoumal, popsal vzorek samotný, stejně jako procesy, které jsem užíval během analýzy. Stanovil jsem výzkumné otázky, jejichž zodpovězení patřilo k cíli mého výzkumu.

V závěrečné části své práce jsem se poté uchýlil k samotné analýze, kdy jsem zkoumal jednotlivé snímky a zasazoval je do teoretického rámce. Následně jsem v závěru samotném výsledky svého výzkumu shrnul a zodpověděl stanovené výzkumné otázky.

1. TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA

Hlavním cílem práce je porovnat extremistické projevy hooligans v České republice a Srbsku, a zjistit, jak se od sebe projevy hooligans v obou zemích liší a v čem se shodují.

V teoretické části práce je využita rešerše a v praktické části práce pak zejména kvalitativní analýza a komparace. Na vybraném vzorku obrazové, textové a číselné symboliky jsem analyzoval, jak jsou tyto symboly využívány extremistickými skupinami hooligans.

Konkrétně hooligans byli vybráni proto, že se v širší společnosti jedná o známé skupinu, které mají mnohdy i vlastní facebookové a webové stránky, jako jsou například www.hooligans.cz. Jedná se o velmi specifickou subkulturu, která vzhledem k rostoucímu důrazu na sportovní utkání a zvětšování základny fotbalových fanoušků nabývá na významu i z mediálního pohledu. Jak ostatně publikoval například zahraniční článek Washington Post, z celoevropského pohledu problémy s hooligans eskalují a úřadům se nedaří násilí zastavit ¹.

---

¹ NOACK, Rick. *Europe's hooliganism problem is escalating, and authorities can't stop it* [online]. The Washington Post, 2016 [cit. 01.08.2023]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/15/europes-hooliganism-problem-is-escalating-and-authorities-cant-stop-it/>

2. EXTREMISMUS

Extremismus je termín, se kterým se v dnešní době v různých formách setkáváme na denním pořádku. Zejména pak z hlediska rozvoje moderních technologií, a tím pádem i medializačních prostředků, je *extremismus* v podvědomí běžné populace. Pokud bychom se pokusili pojem jednoznačně a stručně vymežit, nejspíš bychom selhali. Jedná se totiž o pojem, který je přítomen napříč několika vědními disciplínami a význam termínu jednotlivě modifikují různí autoři tak, aby jej dokázali využít v praxi.²

Původ slova *extremismus* nalezneme v latině ze slova „*extremus*“, neboli extrém. Původní význam můžeme interpretovat tedy jako „*nejvzdálenější*“ nebo „*nejkrajnější*“. Ze staré angličtiny pak vychází význam z čehosi vzdáleného od pomyslného středu a v 19. století nabývá významu „*být extrémní*“³. Čermák pak ve svém díle *Lidská agrese a její souvislosti* popisuje politický extremismus. O něm lze konstatovat, že je stár jako lidstvo samo a že v jisté formě byl přítomný již od založení prvních ucelených politických útvarů⁴.

Z hlediska pochopení pojmu je důležité si vymežit jeho znaky a blíže se pokusit popsat význam extremismu. Chmelík jej popisuje jako „*projev nesnášenlivosti, který je doprovázen agresivním jednáním vůči zřejmě odlišným skupinám či jedincům*“⁵. Vegrichová pak označuje extremismus jako společensky nebezpečný jev, který může přímo ohrozit integritu hodnot demokracie a ústavního pořádku⁶.

---

² CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6., s. 12

³ DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5

⁴ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

⁵ CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7., s. 12

⁶ VEGRICHOVÁ, Barbora. *Propagační metody politického extremismu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-421-2.

Charvát popisuje extremismus jako snahu vystupující proti demokratickému zřízení. Zároveň označuje za extrémistické takové postoje, které stojí v politickém spektru na opačných pólech nejdále od středu ⁷.

Danics se též zabývá definicí pojmu a popisuje jej jako „*mnohvrstevný fenomén, který je zapříčiněn výčtem jednotlivých ekonomických, sociálních, ideologických, náboženských, etnických či ekologických charakteristik či jejich kombinací*“ ⁸.

V díle *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty* od autora Chmelíka je extremismus definován následovně: „*Extremismus je chápán veřejností velmi úzce, a to především jako projev nesnášenlivosti doprovázený agresivním jednáním vůči zjevně odlišným jedincům či skupinám,*“ ⁹.

Z hlediska orgánů monitorujících činnosti extremistických skupin či jedinců jsou v českých podmínkách významnými orgány jednoznačně Ministerstvo vnitra (MV ČR) a Bezpečnostní informační služba (BIS). Ministerstvo vnitra využívá následující definice pojmu extremismus: „*Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku.*“ ¹⁰

Mezi tyto principy česká legislativa zahrnuje:

- *úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),*
- *svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),*
- *nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),*
- *svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),*

---

⁷ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6., s.6-8

⁸ DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7., s. 9

⁹ CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7., s. 12

¹⁰ *Ministerstvo vnitra České republiky* ©: *Co je extremismus* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2010 [cit. 12.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

- *volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),*
- *ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),*
- *svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod),“.*¹¹

Extremismus je spojován zejména s pácháním trestné činnosti. Jelikož ucelenou definici *extremismu* v trestním zákoníku nenalezneme, Ministerstvo vnitra pro svou činnost popisuje charakteristiku znaků trestné činnosti spojené s *extremismem*: „V právu není pojem *extremismus* nijak definován. Zejména v souvislosti s rasově motivovanou trestnou činností se můžeme setkat s pojmem **extremistická trestná činnost nebo trestná činnost s extremistickým podtextem. Pod tímto pojmem Ministerstvo vnitra rozumí ty formy trestné činnosti, o nichž je důvod se domnívat, že byly extremistickými postoji motivovány nebo ovlivněny.** Alternativně lze v řadě případů používat i pojmu *kriminalita motivovaná rasovou, národnostní nebo jinou sociální nenávistí.* Jde o jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu nebo přestupku a jeho pohnutkou je *apriorní nenávist vyplývající z příslušnosti adresáta útoku k rase, národnosti, náboženství, třídě či jiné sociální skupině, přičemž specifickým typem zařaditelným do této kategorie kriminality jsou také útoky proti symbolům či představitelům existujícího společenského systému, jsou-li motivovaná apriorní nenávistí vůči němu.* V praxi se může jednat především o následující trestné činy:

- *obecné ohrožení,*
- *násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci,*

---

¹¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

- *hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob,*
- *podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod,*
- *výtržnictví,*
- *vražda,*
- *ublížení na zdraví,*
- *omezování osobní svobody,*
- *vydírání,*
- *omezování svobody vyznání,*
- *porušování domovní svobody,*
- *porušování svobody sdružování a shromažďování,*
- *poškozování cizí věci,*
- *genocidium,*
- *založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka,*
- *projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka,*
- *popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia,*
- *persekuce obyvatelstva,“.*¹²

Dalším z orgánů, který se zabývá zejména prevencí *extremismu*, je Bezpečnostní informační služba (BIS). Ta jakožto státní aparát představuje jeden z nejúčinnějších nástrojů pro boj s *extremismem*. Každoročně zároveň vydává

---

¹² *Ministerstvo vnitra České republiky* ©: *Co je extremismus* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2010 [cit. 12.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

výroční zprávy o *extremismu*. Tyto zprávy jsou veřejně dostupné a můžeme z nich vyvodit vývoj a současnou situaci, co se týče trendu *extremismu*.¹³

2.1. Divácké násilí

Pro účely této práce je v rámci extremismu pozornost zaměřena především na divácké násilí. Divácké násilí je anglicky označované jako *hooliganism* a z tohoto pojmu také pochází název zkoumané skupiny hooligans. Divácké násilí je definováno jako násilí páchané diváky sportovních utkání. Slovník sociální patologie jej specifikuje jako plánované násilí s opakovaným nebo manifestačním charakterem, které je realizováno relativně uzavřenou skupinou, zejména fanoušky. Divácké násilí je často spojeno právě s extremistickým chováním, používáním extremistické symboliky¹⁴.

Divácké násilí je dokonce v literatuře spojováno s jistou zakořeněnou agresivitou, která je podmíněna dynamickou povahou fotbalu a tvoří nedílnou součást herního stylu. U fotbalových diváků, kteří se účastní násilných akcí, se ale často objevuje i osobnostně daná agresivita. Společným jmenovatelem diváckého násilí je tedy agresivita, tedy jednání, ve kterém se projevuje útočnost či nepřátelství vůči jinému subjektu či objektu. Tento typ násilí se neodehrává pouze na stadionu, ale projevy agrese mohou být přenášeny i mimo tyto prostory a způsobují pak materiální i morální škody v širším společenském kontextu. Samotný pojem agrese nicméně bude ještě blíže specifikován dále v textu¹⁵.

Tento jev je také označován za negativní společenský fenomén, který narušuje veřejný pořádek. Divácké násilí není jedinou problémovou aktivitou, ale jedná se o komplexní problém, souhrn více problémových jevů, neboť může zahrnovat jak vandalismus, tak rasismus a další formy protiprávního chování. Přestože toto násilí

---

¹³ MICHÁLEK, Luděk, Ladislav POKORNÝ, Jozef STIERANKA, Michal MARKO a Adrián VAŠKO. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-725-9. S. 201-203

¹⁴ BĚLÍK, Václav, Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ a Blahoslav KRAUS. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0599-1. S. 54.

¹⁵ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2562-8. S. 53.

není jen výhradní doménou u fotbalu, v mnoha zemích je spojováno právě s tímto sportem, stejně jako je tomu i v České republice ¹⁶.

Slovník sociální patologie doplňuje, že právě kontaktní sportovní hry patří k těm, které dávají možnost mnoha jedincům rozvíjet své patologické jednání. Společensky silně vnímané je pak právě divácké násilí na fotbalových stadionech. Prozatím se jako nejefektivnější prevence ukazuje aktivní spolupráce institucí a úřadů s fotbalovými kluby, s jejich kluby fanoušků a další technická opatření na stadionech, stejně jako spolupráce s médii a osvěta veřejnosti. I přes různá opatření je ale divácké násilí v mnoha zemích světa velkým problémem ¹⁷.

Podle některých zahraničních autorů je pak davové násilí běžnou součástí sportů po celém světě. Je prokázáno, že násilí fanoušků vzniká z dynamické souhry mezi individuálními rysy, interpersonálními, situačními, sociálně environmentálními i sociálními faktory. Rozsah a způsob hooligans tak může být do velké míry dán i prostředím, ve kterém se odehrává, stejně jako politickými faktory, které mu buď umožňují, nebo zamezují růst. V únoru roku 2012 bylo egyptské město Port Said svědkem jedné z nejsmrtelnějších událostí související se sportem v moderní historii. Zabito bylo 74 lidí a další stovky zraněny, když diváci vtrhli na hřiště po fotbalovém zápase Al-Masry a Al-Ahly. Naštěstí jen málo diváckého násilí způsobuje takto závažné důsledky, včetně úmrtí. Na druhou stranu je ale nutno také dodat, že neregulované a nepotlačované divácké násilí bez prevence je velkou hrozbou nejen pro lidské životy, ale také majetek a celkově pak pro celou společnost. ¹⁸

Zahraníční autoři doplňují, že v každé zemi se projevy hooligans a nebezpečnost těchto skupin liší, otázkou je již analýza, co k růstu těchto skupin vede. Uvedený jev na stadionech je součástí většího souboru problémů souvisejících s nevhodným chováním ve společnosti. ¹⁹

---

¹⁶ ŠUGÁR, Ján a Lenka JAKUBCOVÁ. *Bezpečnostní aspekty vybraných negativních sociálních jevů v názorech policistů ČR*. Zlín: VeRBuM, 2013. ISBN 978-80-87500-41-5. S. 64.

¹⁷ BĚLÍK, Václav, Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ a Blahoslav KRAUS. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0599-1. S. 54.

¹⁸ SPAAIJ, Ramón. Sports crowd violence: An interdisciplinary synthesis. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 2014, **19**(2), 146-155 [cit. 2023-08-20]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/j.avb.2014.02.002

¹⁹ MADENSEN, Tamara D., John E., ECK. *Spectator Violence in Stadiums* [online]. 2008. [cit. 12.03.2022]. Dostupné z: <https://popcenter.asu.edu/content/spectator-violence-stadiums-0>

Divácké násilí mnohdy obsahuje různé druhy extremistického chování a podněcuje tak k nenávisti a násilí. V následujících podkapitolách rozlišíme pravicový a levicový extremismus.

2.2. Pravicový extremismus

Tato kapitola stručně představuje historii pravicového extremismu a následně se zaměřuje na novodobý pravicový extremismus a jeho formy.

2.2.1. Historie pravicového extremismu

Z hlediska historie vývoje extremismu se nejprve setkáváme s extremismem levicovým, ze kterého částečně i krajně pravicové subjekty vycházejí. První důležitý milník pro extremistické ideologie představuje Velká říjnová socialistická revoluce. Tato událost zaznamenala etablování státní krajně levicové ideologie komunismu. Pravicový extremismus jakožto odnož extremismu se začíná objevovat v Evropě teprve po událostech Velké říjnové revoluce ve dvacátých letech 20. století, a to ve formě dvou ideologií – fašismu a nacismu.²⁰

Fašismus jakožto ideologie je založený na následujících principech – princip vůdcovství, princip boje a princip antiracionalismu. Autoritu vůdce nelze popřít a jsou mu podřazeny třída válečníků a třída slabých. Princip boje je založen na skutečnosti, že schopnost a defacto i právo přežít mají pouze ti „*nejsilnější*“.²¹

Ačkoliv je prostředníkem totalitních ideologií zpravidla jedna bezkonkurenční politická strana, v italském fašismu nedošlo k jednoznačnému sjednocení strany a státu. Představitelem italského fašismu byl Benito Mussolini.²²

Druhou a stěžejní ideologií, ze které vychází moderní forma pravicového extremismu je Národní socialismus. Nástrojem pro jeho propagaci byla nechvalně proslulá politická strana NSDAP, kterou reprezentoval od roku 1919 Adolf Hitler.

---

²⁰ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4.

²¹ CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 9788073803766, s. 22-23

²² KOTLÁN, Pavel. *Demokracie ve stínu: extremismus, terorismus, fašismus, komunismus*. Ostrava: Institut vzdělávání Sokrates, 2003. ISBN 80-86572-07-2., s. 97-101

Nechvalně proslulý *Mein Kampf*, tedy *Můj Boj*, v sobě nese myšlenky národního socialismu a stal se Biblií i pro moderní neonacisty²³.

2.2.2. Novodobý pravicový extremismus a jeho formy

Z hlediska moderního pravicového extremismu se zachovaly myšlenky xenofobní. Pravicoví extremisté často zastávají názor, že jsou nadřazeni jiným etnikům či národnostním menšinám a neuznávají základní principy demokracie jako princip rovnosti či dokonce přímo zavrhnou princip lidských práv bez ohledu na státní a rasovou příslušnost jedince či jeho původ²⁴.

Z ideového hlediska lze na území České republiky rozdělit pravicovou extremistickou scénu na tři směry, které se různě myšlenkově prolínají. Prvním z nich je směr neofašismu, druhým je neonacismus a třetí nacionalistický směr může mít různé modifikace. Těmito alternativami jsou směr integrálně národní, katolický, nacionalistický a neonacistický.²⁵

2.2.2.1. Neonacismus

Neonacismus se začal šířit především díky vzestupu subkultury *Skinheads* v 70. letech 20. století ve Velké Británii. Šlo především o mladíky dělnických rodin ve věku 16-25 let, kteří své frustrace ventilovali především násilím. *Skinheads* jsou charakterističtí především oblečením, které nosí. Bundy bomberového typu a boty značky Dr. Martens se staly jakousi univerzální uniformou tohoto hnutí. Zároveň v této době zaznamenáváme velkou migrační krizi, a právě tito imigranti se často stávali terčem útoků radikálních *skinheads*²⁶. Důležité je však poznamenat, že hnutí *skinhead* nevzniklo jako neonacistické hnutí. Neonacisté a radikální jedinci si ho však

---

²³ DANICS, Štefan, Josef DUBSKÝ a Lukáš URBAN. *Základy sociologie a politologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-590-6.

²⁴ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-427-5.; s. 70-71

²⁵ DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.

²⁶ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s.22

osvojili. Nástroji pro setkávání příslušníků hnutí byly koncerty punkových kapel, fotbalové zápasy, hospody a střety mezi ultras soupeřících fotbalových týmů.

Dále se stal mezníkem pro vývoj radikálních *skinheads* fakt, že vznikají hnutí typu *White Pride World Wide (WPWW)* a *Rock Against Communism (RAC)* či mezinárodní neonacistická organizace *Blood and Honour*. Zejména RAC proslavila a „obohatila“ americká hudební kapela *Skrewdriver*, jejímž „frontmanem“ byl Ian Stuart Donaldson, který se stal modlou pro moderní neonacisty a jehož smrt spolu se smrtí Rudolfa Hesse je vnímána mnohými pravicově extremistickými stoupenci jako mučednická²⁷.

Subkultura *skinheads* se na území Česka rozšířila koncem 80. let a jejími členy stali především mladíci pocházející z horších poměrů.²⁸

Jednoznačným pilířem pro ucelení doposud neorganizovaných skupin *skinheads* na území ČR byl vznik hudební kapely *Orlík* v roce 1988. V textech písní *Orlíku* sice nenalezneme odkaz na neonacismus, ale nacházejí se v nich prvky rasismu, xenofobie, nacionalismu a šovinismu. Situace se výrazně změnila po definitivním pádu Železné opony a vzniku samostatné České republiky v 90. letech. Zároveň vznikla první krajně pravicová politická strana SPR-RSČ, na jejíchž setkáních se často shlukovaly právě skupinky neonacistických skupin, které se řadily jak do subkultury *skinheads*, tak do řad *hooligans*. Začínají vznikat otevřeně rasistické a extremistické skupiny a organizace jako Národní odpor, Národní Fronta či později Autonomní nacionalisté²⁹.

Vzhledem k nově vzniklým zákonům bojujícím proti extremistickým hnutím se museli aktivní neonacisté na území ČR adaptovat a své sympatie k extremistickým

---

²⁷ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s.196; CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6., s. 75-76; MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s.226

²⁸ CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7., s. 13; CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6., s. 142-148; MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s. 35-40

²⁹ DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.

ideologiím alespoň v určitých mezích skrývat, ačkoliv tvrdé jádro takových uskupení zůstává ideologicky stejné³⁰.

2.2.2.2. Neofašismus

Na rozdíl od neonacismu se neofašistická hnutí tolik neprojevila na extremistické scéně. Skupiny propagující neofašismus se odkazují zejména na italský fašismus. Neodkazuje se však již tolik na princip vůdcovství – což je zjevné ze skutečnosti, že tyto skupiny jsou různorodé a postrádají organizaci, kterou by jim zjevně umožnila jedna vůdcovská postava. Neofašisté především bojují s ideologií komunismu, která se jim naprosto přičí. Je pro ně zároveň velice důležitá národní jednota a k propagaci ideologie neužívají násilné prostředky³¹.

Z hlediska aktivních hnutí můžeme zpozorovat zejména italskou politicky se angažující organizaci zvanou *Casapound*³². Toto hnutí se snaží oslovit zejména mladé lidi s myšlenkou prosazování nacionalismu ve formě vyzdvihování italského národa³³. V českých kruzích je jednou z mála relevantních neofašistických uskupení *Národní obec fašistická*³⁴.

2.2.2.3. Nacionalismus a krajně pravicové skupiny

V kontextu rozvoje novodobé společnosti a vzniku zákonů na boj proti extremistickým skupinám začínají vznikat skupiny nacionalistické a xenofobní. Ať už jde o politické subjekty, či jejich přívržence, dokážou se udržet v rámci zákona. Nepopírají základní lidská práva žádných skupin, veřejně vystupují řádně a slušně, Autonomní nacionalisté reformovali novodobé vnímání pravicového extremismu a svým působením započali novou etapu extremismu na území ČR. Ačkoliv se

---

³⁰ Tamtéž; vlastní analýza

³¹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6., s. 75-76

³² MAREŠ, Miroslav, Ivo SVOBODA a Eduard STEHLÍK. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. ISBN 978-80-7278-568-1., s. 49

³³ Tamtéž.

³⁴ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s.226

myšlenkově příliš neliší od svého předchůdce ve formě organizace Národní odpor, jejich prezentace byla diametrálně odlišná. Charakteristické pro ně bylo distancování se od subkultury *skinheads* a jejich uniformou se staly černé oděvy a svou disciplínou a organizační schopností se snažili připomínat armádu³⁵

Po zániku Autonomních nacionalistů krátce poté vzniká další organizace, kterou je uskupení zvané Pro vlast. Jejím zakladatelem je někdejší člen Autonomních nacionalistů Tadeáš Svoboda. Kladou důraz na národní jednotu a tvrdí, že pouze lidé hrdí na svůj národ mohou být opravdu svobodní. Nedílnou součástí stoupců organizace Pro vlast je i základna fotbalových *hooligans* pražského týmu AC Sparta Praha. Největšího rozmachu organizace dosáhla díky xenofobní a islamofobní propagandě během migrační krize v letech 2014-2015.³⁶

2.3. Levicový extremismus

2.3.1. Historické prameny a proudy levicového extremismu

Prvním odborníkem vyjadřující se k tématice extremismu byl Maxime Leroy, prameny ideologií však sahají ještě dále do minulosti. Karl Marx a Friedrich Engels se v 40. letech 19. století zasloužili o stěžejní dílo, ze kterého vychází myšlenky a odvíjející se ideologie. Nejdůležitější a asi i nejznámější myšlenkou, kterou si člověk vybaví ve spojení se jménem Karl Marx, je tzv. třídní boj³⁷

Zatímco ideologie leninismu či stalinismu si přímo zakládají na existenci fungujícího a silného státního aparátu, příznivci některých novodobých levicově extremistických směrů chtějí dosáhnout úplné rovnosti ve společnosti zrušením jakékoliv formy státu a zrušením hierarchie ve společnosti. Ačkoliv se může zdát, že myšlenky rovnosti a svobody jsou přínosné, realizace těchto idejí je v rozporu se

---

³⁵ DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. Extremismus, rasismus a antisemitismus. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251286-7.

³⁶ PRO-VLAST. Informace o Facebookové stránce [online]. Facebook.com, 8. červen 2012 [cit. 13.03.2022]. Dostupné na <https://www.facebook.com/pg/ProVlast/about/?ref=page_internal>.

³⁷ MARX, Karl, ENGELS, Friedrich. Komunistický manifest]: Zář, 1898. Dostupné online. s. 8-15

základními principy demokracie. Z praktického hlediska totiž dosažení těchto cílů je možné pouze prostřednictvím revoluce³⁸.

Pro kontext levicově extremistických uskupení na území České republiky se ideologicky rozdělují na uskupení anarchistická a marxisticko-leninská. Anarchistická uskupení zavrhnou existenci státu v jakékoliv formě. Autonomové zastávají názor, že i v rámci existující společnosti lze docílit svobody. Jako příklad autonomních skupin lze uvést tzv. *squaterry*. Ti bez předchozího souhlasu majitelů „okupují“ bytové jednotky či domy, ve kterých zavádí apolitickou zónu. Dochází i k prolínání mezi jednotlivými skupinami a vznikají tak často skupiny vandalů, mezi něž se řadí například levičáckí *hooligans* či *skejťáci*. Právě ze skupin *hooligans* pronikají často tito jedinci do organizací jako je *Antifa* a propagují kampaň *Good Night White Pride*.³⁹

Antifa, neboli antifašistická akce, je organizací mezinárodní snažící se o neutralizaci jiných extremistických ideologií. Jejich aktivity spočívají především v boji s pravicovými extremisty, kdy využívají násilí jakožto nástroje dosažení cíle.⁴⁰

Československá anarchistická federace (ČSAF) podstatně myšlenkově vychází z komunismu. Podstatou doktríny ČSAF je konec útlaku ze strany buržoazie, státu a kapitalismu. ČSAF lze z hlediska proudů levicového extremismu zařadit do anarchokomunistického směru. Ačkoliv se ve svém programu odkazují na Marxe a princip vykořisťování, odmítají jakoukoliv nadvládu, a to i ze strany proletariátu.⁴¹

Následující kapitola se zaměří na extremistickou symboliku, která je mnohdy využívána také skupinami *hooligans*.

---

³⁸ CHMELÍK, J. Symbolika extremistických hnutí. Praha: Armex a Trivis, 2000. ISBN 80-86244-14-8 s. 8-10; ČERNÝ, P. Politický extremismus a právo. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-86-4 s. 29-31

³⁹ DANICS, Š. Extremismus – hrozba demokracie. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X. s. 59-62

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ CHMELÍK, J. Symbolika extremistických hnutí. Praha: Armex a Trivis, 2000. ISBN 80-86244-14-8 s. 8-10

2.4. Projevy extremismu u hooligans

Skupině hooligans bude v této práci věnována samostatná kapitola. Nyní ovšem ještě stručně popíšeme, jaké projevy extremismu lze u hooligans pozorovat. Extremismus jako „*projev nesnášenlivosti, který je doprovázen agresivním jednáním vůči zřejmě odlišným skupinám či jedincům*“ lze v případě hooligans specifikovat jako jednání, které je projevem nesnášenlivosti zejména vůči fanouškům jiných sportovních týmů. Hooligans tedy využívají extremistických projevů a symbolů, ale mohou využívat také násilné nebo protiprávní jednání, které pod extremismus nelze řadit.⁴²

Velmi názorně shrnuje vztah hooligans či diváckého násilí a extremismu výpověď jednoho z polských hooligans, který řekl: „*Kdyby nás zajímal fotbal, měli bychom se stát fotbalisty*“.⁴³

Hooligans nechtějí být pouhým fanouškem a přát si vítězství svého týmu, ale primárně chtějí vybit svou agresi, udělat rozruch a další cíle. Mezi jednotlivými evropskými zeměmi se situace liší, ale většina skupin hooligans podporuje extremistické ideologie, zejména pravicové. Právě krajně pravicový extremismus je mezi evropskými hooligans rostoucím fenoménem. Právě v Polsku například pravicoví extremisté využívají stadiony i k náboru nových členů, předvádí zde svou propagandu. Ne všichni hooligans jsou tedy extremisty, ale na druhou stranu počet extremistů, zejména pravicových, mezi hooligans stále roste.⁴⁴

Problematické je také skutečnost, že neexistují konzistentní statistiky, které by se tomuto fenoménu věnovaly. A pokud již statistiky existují, pak se mezi jednotlivými státy natolik liší, že je jejich komparace velmi problematická. Například Policie ČR neeviduje konkrétní počty zadržených, zajištěných a předvedených v souvislosti s diváckým násilím. Lze ovšem dohledat, že v letech 2012-2017 bylo „v hledáčku“

---

⁴² MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4. S. 550.

⁴³ RAN Centre of Excellence [online]. *Learning from adjacent fields: the relation between extremism and hooliganism* [online], 2018 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files_en?file=2020-09/ran_study_visit_learning_from_adjacent_fields_25-26_10_2018_en.pdf

⁴⁴ RAN Centre of Excellence [online]. *Learning from adjacent fields: the relation between extremism and hooliganism* [online], 2018 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files_en?file=2020-09/ran_study_visit_learning_from_adjacent_fields_25-26_10_2018_en.pdf

Policie (ať už zadrženo, zajištěno, předvedeno nebo jen prověřováno) více než 2500 osob, z toho téměř 500 osob pro trestný čin, ostatní pro přestupkové jednání. Policie také uvádí, že nemá statistiky jednotlivých trestných činů v souvislosti s diváckým násilím, ale nejčastějším trestným činem je výtržnictví.⁴⁵

---

⁴⁵ Policie ČR [online]. *Problematika diváckého násilí* [online], 2017 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2017-problematika-divackeho-nasili.aspx>

3. EXTREMISTICKÁ SYMBOLIKA

Symbolika je nedílnou součástí projevů extremismu, stejně jako projevů hooligans, neboť právě symboly jsou hojně používány k propagandě, a to naprosto čehokoliv – symbol je nositelem významu, může vyjadřovat postoj, názor či přesvědčení jedince, ale i celé skupiny. Symboly nás provází v našem každodenním životě zřejmě více, než si sami uvědomujeme – například zdvižený palec lidstvo jakožto symbol provází již od dob Římské říše. Právě významnost symbolu vyzdvihují Lebeda a Gabal'ová, kteří píšou, že: „*Symbolem rozumíme umluvené nebo obvyklé znamení či značku pro nějaký předmět věcného nebo ideologického charakteru. Může prezentovat názor, postoj, vlastnost nebo příslušnost ke skupině. Mimo grafického znaku může mít formu barvy nebo kombinace barev, číselné hodnoty, gesta, zvuku nebo melodie,*“⁴⁶. Pod pojmem symbol se tedy skrývá mnohé – morální postoje, projevy a způsoby jednání i chování, ale například se v něm schovává i víra jedince, či autorita. Nemusí se jednat pouze o grafický znak, ale například i o konkrétní gesto, slovo, číslo či například i o pouhou melodii. Autoři Lebeda a Gabal'ová ve spisu Symbolika extremistických hnutí dále upřesňují, že: „*Symboly a barvy používané v mírových časech a v době války se často liší. Některé barvy jako červená a černá jsou využívány k zastrašení nepřítele. Symbol je používán na všech úrovních, či již se jedná o stát (státní znak, hymna, vlajka, obraz hlavy státu), náboženství (kříž, Davidova hvězda, půlměsíc), školy, skupiny (znaky, hesla, gesta), organizace (loga) nebo jednotlivce (osobní značka, pseudonym),*“⁴⁷.

Jako vědeckou disciplínu symboliku definuje Chmelík ve svém díle Symbolika extremistických hnutí, kde specifikuje, že se tato disciplína věnuje „*vzniku, tvorbě a významu symbolů, jejich nošení a užívání,*“⁴⁸. Symbolice dle něj přímo předcházely

---

⁴⁶ LEBEDA, D., GABALOVÁ, D. *Symbolika extremistických hnutí* [online]. 2010 [cit. 1.9.2019]. Dostupné na: <http://aktinex.unas.cz/docs/extremisticka-symbolika.pdf>, s. 1

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex, 2000. ISBN 80-86244-14-8., s. 27

staroegyptské hieroglyfy, tedy "obrázky", jež nesly konkrétní významy a chovají se tak jako písmo.⁴⁹

Jak již bylo řečeno, symbolika má v projevech extremismu velkou váhu, neboť právě extremistickou symboliku tyto skupiny hojně využívají k vyjádření svých postojů a názorů. Právě extremistická symbolika vymezuje a rozlišuje jednotlivé extremistické proudy.⁵⁰

Vzhledem k tématu této práce je nezbytně nutné se dále věnovat konkrétním symbolům, které hooligans jakožto extremistické uskupení užívají. Jednotlivých extremistických symbolů je velké množství, některým se ale přikládá větší váha, neboť jejich univerzalita umožňuje využívat je v mnohem větší míře, než je tomu u symbolů jiných. V následující sekci této kapitoly popíšu stručně ty vybrané symboly, které jsou pro povahu této práce nejvíce relevantní – jsou jimi vybrané symboly **obrázkové, textové** a také ty, jež užívají **číslice**.

S největší pravděpodobností se každému z nás ve spojitosti s nacismem, potažmo nacistickým Německem v první polovině minulého století a novodobými neonacistickými uskupeními, ihned vybaví **hákový kříž**, tedy **svastika**. Dnes již není zobrazení hákového kříže ve spojitosti s neonacismem natolik aktuální a běžné, neboť je jeho užívání trestné. Navzdory této skutečnosti se však stále najdou jedinci, kteří tento znak nosí s pýchou vyobrazený na svém vlastním těle. Historie svastiky však sahá daleko před události minulého století – původně označoval boha slunce v tibetské kultuře a nazýval se proto "*Tibetským křížem*".⁵¹ Symbol je zobrazen v příloze této práce jako obrázek č. 1.

Slovanskou obdobu tohoto symbolu představuje vyobrazení **Kolovratu**, které taktéž vychází z keltské kultury⁵², a představuje symbol, který: „v boji dodává

---

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ MAREŠ, Miroslav, Ivo SVOBODA a Eduard STEHLÍK. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. ISBN 978-80-7278-568-1., s. 16

⁵¹ MAREŠ, Miroslav. *Manuál pro policii ČR. Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha: Reproprint, vydalo Ministerstvo vnitra, 2006, Vegrichtová, 2016, s. 24-25

⁵² MAREŠ, Miroslav, Ivo SVOBODA a Eduard STEHLÍK. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. ISBN 978-80-7278-568-1., s.37-62

ochranu boha, sílu a demoralizuje nepřítele,"⁵³. Symbol je uveden v příloze jako obrázek č. 2.

Dalším oblíbeným symbolem, který je častým motivem pro tetování neonacistických jedinců, je poté **Odal rune**, neboli runa (obrázek v přílohách této práce), jež v sobě skrývala význam rodiny a příbuzenských vztahů a nikdy předtím nebyla spojována s šířením nenávisti. Její význam nabyl obrátek v době působení **SS**, neboť se stala symbolem čisté rasy a potažmo odznakem osídlovacího úřadu SS. Právě symbol **SS**, označující nacistické policejní síly Heinricha Himmlera nesoucí název *Schutzstaffel*, čekal podobný osud jako symbol hákového kříže – ačkoliv se s ním můžeme nadále setkat v podobě graffiti, či tetování, jedná se o symbol, jehož vyobrazení je již trestné.⁵⁴

Vičí hák neboli **Werwolf** (obrázek v příloze) je dalším symbolem vycházejícím z germánské mytologie, jehož význam byl pokřiven spojením s nacistickými záškodnickými jednotkami. Dnes odkazuje k dobám Třetí říše a hodnotám s ní spojenými.⁵⁵

Dalším symbolem spojovaným zejména s rasistickými uskupeními je **Odinův kříž**, taktéž známý jako **kříž Keltský** (obrázek jako příloha práce), který se v podvědomí ukotvil zejména skrze užívání tohoto symbolu **Ku Klux klanem** a potažmo politickou *stranou British National Front* – znaku se tak dostalo obrovského zviditelnění a popularity a můžeme jej hojně zaznamenat ve spojení s dalšími symboly, a to těmi textovými – jsou jimi především nápisy „**White Pride World Wide**“ či „**White Power**“. V odpovědi na hnutí *White Pride World Wide* poté vznikla levicově orientovaná kampaň nazvaná „**Good Night White Pride**“ pod hlavičkou mezinárodní organizace **Antifa**, a jedná se tak o další významný symbol používaný k projevům extremismu. Odpůrci hnutí Antifa, tedy neonacistická uskupení, založila v reakci

---

⁵³ Jackson, W. D. (1999). Fascism, Vigilantism, and the State: The Russian National Unity Movement. In: Problems of Post-Communism, 46(1), s. 36

⁵⁴ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex, 2000. ISBN 80-86244-14-8., s. 40; VEGRICHOVÁ, Barbora. *Symbolika kriminálního tetování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 9788073805791.; vlastní analýza

⁵⁵ Tamtéž.

kampaň nesoucí název „**Good night Left Side**“. Právě tyto textové symboly jsou hojně využívány a šířeny prostřednictvím samolepek.⁵⁶

Dalším symbolem, jež měl v historii mnohé významy, ale byl nenávratně pošpiněn spojením s SS, je **Smrtihlav** neboli **Totenkopf** (obrázek v příloze).⁵⁷

Symbol označoval ty nejlepší z řad SS a v kombinaci s efektním vzhledem se nelze divit skutečnosti, že se stal nesmírně populárním například i mezi motorkářskými gangy, které jej s oblibou používají.⁵⁸ I význam tohoto symbolu býval však zcela jiný – v 18. století představoval symbol „*pruských husarů a v tomto smyslu se stal součástí německých vojenských tradic. Po první světové válce se staly symbolem ultrapravicového boje proti bolševismu a socialismu. Používat jej začaly i jednotky SS, které si v roce 1934 zvolily vlastní specifickou podobu smrtihlava*“.⁵⁹

Dalším velmi známým a populárním symbolem je poté **anarchistické A v kruhu** (obrázek v příloze), které používají anarchistická hnutí jako je například již zmíněné uskupení Antifa. A představuje **anarchismus** a kruh, v němž se A nachází, představuje **pořádek** – v této kombinaci symbol vyjadřuje přesvědčení, že právě anarchismus nastoluje pořádek ve světě.⁶⁰

Pro extremistickou symboliku jsou dále stěžejní symboly číselné. Každé číslo nese svůj individuální význam, který se pojí zejména s nacistickou a fašistickou ideologií. Ve valné většině případů číslice odkazuje na konkrétní písmeno v abecedě, tedy na jeho pořadí. Čísla tak představují poměrně rafinovaný způsob extremistického projevu, neboť jejich význam nemusí být na první pohled vůbec zřejmý.

---

⁵⁶ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex, 2000. ISBN 80-86244-14-8., s.40; VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Symbolika kriminálního tetování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 9788073805791.; vlastní analýza

⁵⁷ MAREŠ, Miroslav, Ivo SVOBODA a Eduard STEHLÍK. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. ISBN 978-80-7278-568-1., s. 37-62

⁵⁸ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex, 2000. ISBN 8086244-14-8.; MAREŠ, Miroslav. *Manuál pro policii ČR. Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha: Reprint, vydalo Ministerstvo vnitra, 2006, Vegrichtová, 2016, s. 24-25; vlastní analýza

⁵⁹ MAREŠ, Miroslav. *Manuál pro policii ČR. Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha: Reprint, vydalo Ministerstvo vnitra, 2006, Vegrichtová, 2016, s. 24-25

⁶⁰ TOMEK, Václav, SLAČÁLEK, Ondřej. *Průvodce anarchismem [online]*. A-kontra, Kyberprostor, 2007-2008 [cit. 2022-03-], s. 37-39; vlastní analýza

Asi nejznámější dvojici číslic představuje **88**, jež odkazuje na osmé písmeno abecedy, tedy dvě písmena **H**, zkratku pro fašistický pozdrav „*Heil Hitler*“. K osobnosti **Adolfa Hitlera** odkazuje i číslo **14**, které představuje **jeho iniciály**, či **420**, které symbolizuje **Hitlerovo datum narození**, tedy 20. dubna.⁶¹

Číslo **311** například symbolizuje rasistickou organizaci **Ku Klux Klan**, **28** představuje písmena **B** a **H** a odkazuje tak na mezinárodní neonacistickou organizaci **Blood & Honour**. Dalším velmi známým a často užívaným číslem je pak číslo **14**, které bezprostředně odkazuje na čtrnáct slov věty pronesené Davidem Lanem, jenž byl za její propagaci roku 1985 odsouzen k 190 letům ve vězení.⁶² Konkrétně se jedná o větu „*We must secure the existence of our people and a future for white children*,“, tedy „*Musíme chránit existenci našich lidí a budoucnost bílých dětí*,“.⁶³

Poslední důležitou kombinací čísel je číslovka **1312**, která je hojně využívána zejména skupinkami *hooligans*. Tato číslovka v sobě skrývá význam hesla ACAB, neboli All Cops Are Bastards (překlad autora: Všichni policisté jsou bastardi). Vyobrazení tohoto čísla se stalo například oblíbeným motivem pro tetování či motivem pro potisk triček.⁶⁴

Symbols budou dále v textu předmětem praktické části této práce. Nejprve se ovšem ještě zaměříme na vandalismus a agresi, které s *hooligans* velmi úzce souvisí.

---

⁶¹ MAREŠ, Miroslav. Manuál pro policii ČR. Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti. Praha: Reprint, vydalo Ministerstvo vnitra, 2006, s. 24-25; VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Symbolika kriminálního tetování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 9788073805791., s. 16

⁶² MAREŠ, Miroslav, Ivo SVOBODA a Eduard STEHLÍK. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. ISBN 978-80-7278-568-1., s. 37-62

⁶³ MAREŠ, Miroslav. Manuál pro policii ČR. Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti. Praha: Reprint, vydalo Ministerstvo vnitra, 2006, s. 24-25.

⁶⁴ MAREŠ, Miroslav, Ivo SVOBODA a Eduard STEHLÍK. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. ISBN 978-80-7278-568-1., s.37-62

4. VANDALISMUS

Pojem **vandalismus** je v dnešní době poměrně dost skloňovaným, avšak je důležité si uvědomit, že není pojmem novodobým. Jeho původ sahá daleko do dob starogermánských kmenů. Pojem vandalismus je odvozen právě od starogermánského kmenu, který nesl jméno *Vandalové*. Právě kmen Vandalů se zapsal do povědomí historie vypleněním Říma roku 455 n.l., kdy zcela zpusťošil a zničil mnohé kulturní stavby a památky města, ukončil životy mnohých mužů, žen i dětí a zanechal tak v Římě obrovskou jizvu. Kmen Vandalů se tedy zapsal do historie jako kmen ničitelů, jako kmen, který zbytečně, hrubě a primitivně ničil kulturu i hodnoty společnosti, a to pouze a jedině proto, aby ničil. Není se tedy čemu divit, že se právě Vandalové zasloužili o pojmenování tohoto fenoménu, neboť právě oni představovali skupinu, pro kterou bylo takové barbarské jednání zcela typickým.⁶⁵

Pojem vandalismus byl vytvořen a poprvé užit roku 1794, kdy tímto slovem označil Henri Grégoire, konstituční biskup v Blois, jisté aspekty chování republikánské armády během Velké francouzské revoluce.⁶⁶

V současné době existuje mnoho definic vandalismu, které se mnohdy skvěle doplňují a umožňují tak jedinci lépe porozumět tomuto fenoménu. Například Hartl a Hartlová ve svém *Psychologickém slovníku* uvádějí, že princip vandalismu spočívá v tom, že se jedná o: „*primitivní ničení kulturních hodnot, potěšení z ničení; v zásadě projev skupinového protestu, provokace, upozornění na sebe; spontánní reakce po fotbalovém zápase i jako akt zvěle, msty, rasové nesnášlivosti,*“⁶⁷. *Všeobecná encyklopedie Universum* pak zase pojem vandalismus rozvíjí v obsáhlejší definici – nalezneme v ní, že pojem vandalismus označuje „*vášnivé pustošení, ničení přírody, kulturních objektů a společenských objektů vůbec (soch, parků, hřbitovů, telefonních budek, zaparkovaných automobilů atd.), vystupuje jako projev agrese, motivovaný nenávisť k určitým společenským skupinám a symbolům určitého statutu nebo vůči*

---

⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 9788073802134., s. 153

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 3. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0., s.664

společnosti vůbec, objevuje se často u lidí sociálně vykořeněných, žijících na okraji společnosti případně příslušníků různých gangů, trpících komplexem bezmocnosti a vědomím, že je společnost odmítá,⁶⁸. V Malé Československé encyklopedii vysvětlili Krejzlík a Říman pojem velice stručně, avšak jasně a to následovně: „*Vandalismus – surové, barbarské ničení,*“⁶⁹.

Sochůrek ve své knize píše, že vandalismus je „*sociálně patologický jev, charakterizovaný logicky nezdůvodněným ničením různých veřejných hodnot, obvykle jen pro radost z ničení,*“⁷⁰. Ze všech zmíněných definic tedy poměrně jasně vyplývá skutečnost, že vandalismus řadíme mezi sociálně patologické jevy, neboť právě pojem sociální patologie „*je souhrnným označením nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů,*“⁷¹. Vandalismus se tedy úzce proplétá i s psychologii – moderní psychologie se však spíše přiklání k pojmu sociální deviace, kterou Urban a Dubský popisují jako „*porušení nebo podstatnou odchylku od některé sociální normy nebo od souboru norem, které jsou většinou členů určité sociální skupiny nebo společnosti akceptovány,*“⁷².

Všechny zmíněné definice a jejich autoři se tedy shodují ve velmi důležité myšlence – jedinci dopouštějící se vandalismu tak činí jednoduše pro svou vlastní radost a pro své vlastní potěšení z ničení jak veřejných, tak i soukromých hodnot společnosti a jejích členů.

4.1. Motivace

Vzhledem ke skutečnosti, že vandalismus spočívá v naprosto iracionálním jednání, kdy jedinci ničí pouze proto, aby ničili, je velice důležitá otázka motivace. Proč jedinci a skupiny vůbec prahnou po ničení a co jim takové chování přináší?

---

⁶⁸ *Universum všeobecná encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Odeon, 2002. ISBN 80-209-1117-1., s. 540

⁶⁹ Krejzlík, I., ŘÍMAN, Josef. *Malá československá encyklopedie*. Praha: Academia, 1987., s. 451

⁷⁰ SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. I díl*. 1. vyd. Liberec: 2001, ISBN 80-7083-494-3., s.8

⁷¹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014, ISBN 978-80-247-5046-0., s. 19

⁷² URBAN, L., DUBSKÝ, J. *Sociální deviace*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, ISBN 978-80- 7380-133-5., s.47

Motivaci Hartl a Hartlová ve svém *Psychologickém slovníku* označují jako „*intrapyschický proces zvýšení nebo poklesu aktivity, mobilizace sil, energizace organismu,*“⁷³ a pojem *motiv* pak definují jako „*pohnutku, příčinu činnosti, jednání člověka zaměřené na uspokojení určité potřeby,*“⁷⁴. Motivace je také spojována s emocemi a emočním prožitkem – konkrétní potřeba či emoce se tak může sama stát impulzem k takovému jednání. V případě vandalismu pak často jedinci nacházejí motivaci k takovému chování právě v potřebě seberealizace, či nutkavé potřebě stát se členy konkrétní společenské skupiny – zejména mladí jedinci pak chtějí zapadnout a být akceptováni okolím. Chtějí se stát součástí skupiny, touží po kontaktu a sounáležitosti, po uznání a pocitu, že někam či k někomu patří. Velice často se tak snaží zapadnout do skupin, v nichž se nacházejí osoby silnější, ke kterým pak tito mladší jedinci vzhlížejí a chtějí se jim podobat a dokázat, že si zaslouží být uznávanými členy dané skupiny.⁷⁵

Problematiku motivace k vandalismu řeší také Fischer a Škoda, kteří ve své knize *Sociální patologie* píší, že za motivací stojí „*nuda, prázdnota. Z ní vychází potřeba, aby se něco dělo. Může působit i zvědavost co se stane. Potřeba zasáhnout do světa svojí aktivitou, touha vyrýt někam svoji značku jakoby souvisela s odlišnou saturací potřeb sounáležitosti, lásky a seberealizace. Ti, kteří se uchylují k takovým činům, nejsou z různých důvodů schopni normální seberealizace. Proto vyjadřují ničením svůj nesouhlas se společností, uvnitř které sice žijí, ale nejsou uspokojeni,*“⁷⁶ – taktéž vyzdvihují skutečnost, že hlavní motivaci jedinci často nacházejí právě v neukojené potřebě stát se členem skupin, zapadnout, získat nějakou pozici ve společnosti, demonstrovat vlastní odvalu a nebojácnost.⁷⁷

Sochůrek dále ve své knize *Úvod do sociální patologie* hovoří o tom, že pro jedince je často motivací i pouhá radost z ničení a delikventské aktivity obecně. Píše, že jako motiv mohou jedinci považovat i „*revoltu proti společnosti, jejím symbolům a hodnotám, nebo mstu, závist či zlobu (např. poškozování luxusních vozidel*

---

⁷³ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 3. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0., s. 328

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 80-246-0841-3., s.168

⁷⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014, ISBN 978-80-247-5046-0., s. 56

⁷⁷ Tamtéž.

poškrábáním laku),⁷⁸. Sochůrek tedy jako další důležitý motiv označuje pomstu – jedinec se může cítit nepochopen, neuznáván a cítí tak vztek k osobě, která v něm tyto pocit vzbuzuje – své frustrace pak ventiluje právě ničením a poškozováním předmětů, které mu danou osobu připomínají, nebo s ní nějak souvisí, či je dokonce ona osoba přímo vlastní. Sochůrek ve své knize dále uvádí Zimbardovo dělení vandalismu, které rozděluje vandalismus z hlediska motivace a vypadá následovně:

- *„hrabivý – rozbíjení automatů – cíl získat vhozené mince*
- *taktický – cílem je upoutání pozornosti*
- *ideologický – cílem je upozornit na vlastní postoje nebo požadavky*
- *mstivý – má podobu odplaty za skutečnou nebo domnělou křivdu, odplata za něco (např. vězeň, kterému není vyhověno v jeho žádosti, ničí zařízení cely)*
- *hravý – např. sázka o to, kdo rozbije více oken, pouličních lamp apod.*
- *zlostný – jako výraz zloby nebo závidi (např. ničení drahých aut),“⁷⁹*

4.2. Agrese

Jak rozumíme pojmu agrese? Opět se můžeme setkat s velkým počtem interpretací tohoto termínu. Spurný ve svém díle *Psychologie násilí* definuje agresi jako destruktivní chování, směřující k fyzickému (brachiálnímu), slovníku (urážka, pomluva) nebo symbolickému (pomocí gest) útoku vůči jinému jedinci či předmětu⁸⁰.

Světová zdravotnická organizace považuje agresi za záměrné použití fyzické síly či síly ohrožující nebo skutečné, proti sobě samému, jiné osobě nebo proti skupině či komunitě. Takové jednání způsobí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit úraz, smrt, psychickou újmu, špatný rozvoj nebo deprivaci.⁸¹

---

⁷⁸ SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. II díl.* 1. vyd. Liberec: 2001, ISBN 80-7083-495-1., s. 84

⁷⁹ SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. II díl.* 1. vyd. Liberec: 2001, ISBN 80-7083-495-1., s. 84

⁸⁰ SPURNÝ, J. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu.* Praha: Eurounion, 1996. ISBN 80-85858-30-4., s. 17

⁸¹ *World Health Organization* [online]. Švýcarsko, 2020 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: <https://www.who.int/>

Hartl a Hartlová interpretují pojem agrese jako útočné a impulzivní jednání, které se projevuje nepřátelským chováním vůči konkrétní osobě či objektu – může se tedy jednat o zamýšlený útok, ve kterém jedinec nachází uspokojení a naplnění svých potřeb⁸².

Když agresí rozumíme samotné jednání, tak agresivitou můžeme rozumět jakýsi vnitřní impulz, pohnutek či stav, který nás k samotné činnosti přiměje⁸³. Agrese je tedy vnějším projevem agresivity, který je extrémní – je mimo normu.⁸⁴

Jedinec v pozici páchající agrese a oběť nejsou jedinými zúčastněnými osobami aktu. Mezi další osoby zařazujeme i okolí, neboť i okolí se potýká se samotným činem a jeho následky. Ať už jde o rodinu a jiné blízké nebo přihlížející, v tomto případě, například jiné fanoušky. Z tohoto důvodu bychom si měli blíže přiblížit osobu agresora, což je osoba způsobující agresivní činy. Agresor jako takový může činy přímo způsobovat sám, ale může k tomu využívat i osob jiných. Může se například dopouštět psychického teroru prostřednictvím svých „přísluhovačů“, které si získal svou autoritou.⁸⁵ Dalším typickým chováním agresora je pohrdání dodržování jiných norem. Své frustrace ventiluje například na soukromém majetku cizí osoby a nedodrжуje jasně daná pravidla⁸⁶. Jedná tedy zcela ve vlastním zájmu a nezáleží mu na pocitech, které jeho činy mohou vyvolat.

Můžeme si rozdělit agresora na 3 typy. První, tzv. tupý agresor, se vyznačuje nepromyšleným jednáním za účelem dosažení svého cíle bez ohledu na následky. Takový jedinec často má tendence neuznávat autoritu, často se stává pachatelem trestné činnosti a uchyluje se do gangů⁸⁷. Druhým typem je tzv. kultivovaný agresor, který, jak z názvu vyplývá, své jednání dobře maskuje. Často jedná prostřednictvím již zmíněných „nohsledů“, své činy vykonává promyšleně a v očích autority často

---

⁸² HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 3. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0., s. 34

⁸³ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 3. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0., s. 34

⁸⁴ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5., s. 9

⁸⁵ PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci: v životě i v procesu psychoterapie*. 2., dopl. vyd. Praha: Triton, 2010. Psyché (Triton). ISBN 978-80-7387-378-3., s. 176

⁸⁶ ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál, 1995. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-049-9., s. 32

⁸⁷ KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-123-1., s. 47

bývá neposkvrněný. Nicméně svou činností dokazuje svou moc, kterou má nad obětí⁸⁸. Jako poslední typ agresora se dá označit jedinec, který se snaží se zalíbit skupině na úkor jiného. Mívá sklony k posměškům a nepatřičným vtipům a činí tak proto, aby si získal pozornost okolí⁸⁹.

Z hlediska motivace agresora je pak můžeme rozdělit podle Čermáka do následujících skupin: *emocionálně reaktivní typ útočníka, instrumentální typ násilníka, násilníci nadměrně kontrolující své agresivní impulzy, lidé mající potěšení z krutosti a psychopatická osobnost*. Prvním typem rozumíme ty jedince, u nichž je typická výbušnost a impulzivní chování, které vede k jednání i z menšího podnětu. Je to způsobeno emocionální nevyrovnaností a tendencí k nezvládnutí svých reakcí. Instrumentální typ násilníka se vyznačuje použitím agrese pro dosažení svého cíle či uspokojení potřeby. Stejně jako emocionálně reaktivní typ se může uchýlit k agresivnímu chování z důvodu frustrace. Násilníci nadměrně kontrolující své agresivní impulzy cítí silné nutkání k projevům agrese, avšak tato nutkání neustále potlačují a udržují je tak pod svou kontrolou. Takoví jedinci často bývají okolím vnímáni jako velice slušní, ale bariéra držící jejich agresi bývá protržena a veškerou agresi ventilují právě jedním hrůzným činem. Lidé mající potěšení z krutostí tak konají z jednoho prostého důvodu – dělá jim to radost. Pohled na činem zdevastovanou oběť jim přinese nesmírné potěšení. Jednoznačný typ je poměrně raritní, neboť takový jedinec se projevuje už jako psychopatický a nacházíme tak spíš směs několika typů. Posledním typem je psychopatická osobnost, která se vyznačuje opakovaným konáním extrémních agresivních činů⁹⁰.

Důležitým aspektem agrese jsou její druhy. Existují četná dělení, kdy každá problematika může nalézt své řešení. Například Fischer a Škoda rozlišují agresivitu zlostnou (zášť a nenávisť), instrumentální (dosažení cíle), spontánní (přináší emocionální uspokojení, absence empatie), predátorní (obživa) a ideologickou (z důvodu ideálů).⁹¹ Pro případ hooligans lze aplikovat agresivitu zlostná, spontánní, a

---

⁸⁸ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5., s. 40

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. ISBN 80-902614-1-8., s. 70-73

⁹¹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014, ISBN 978-80-247-5046-0., s. 48-51

především pak ideologickou, kdy záleží na situaci a rysech jednotlivce. Výše zmíněné jednotlivé druhy agrese se projeví ve vývoji hooligans, kterému se věnuji v nadcházející kapitole.

5. HOOLIGANS

V předchozích kapitolách byla věnována pozornost spíše extremismu a extremistické symbolice, což je oblast velmi úzce propojená s hooligans. Tato kapitola se již detailně zaměří na hooligans.

5.1. Původ a definice slova hooligans

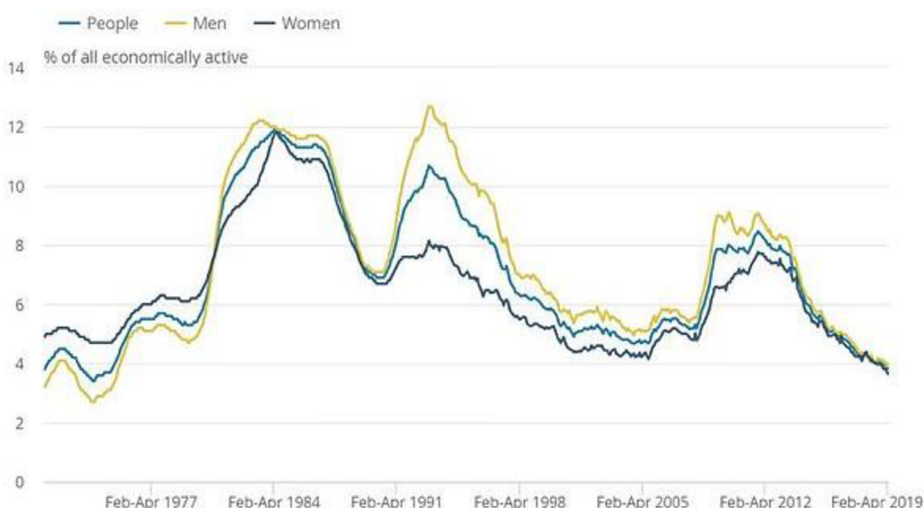
Prapůvod slova *hooligan* zřejmě pochází z irské rodiny imigrantů z 19. století. Synové rodiny totiž byli proslulí svými výtržnostmi, loupežemi a násilím páchaným v ulicích. Někteří odborníci spekulují nad původem slova podle irského výtržníka Patricka Hoolihana, který na konci 19. století žil a pracoval jako vyhazovač v neznámém londýnském klubu ⁹².

V této době se setkáváme zároveň s odporem Irů vůči králi a irskými rebeliemi. Irské obyvatelstvo se potýkalo s utlačováním ze strany britského impéria a s obdobím hladomoru, které označujeme za *Great Famine (Velký Hladomor)*. Především chudší část tehdejší irské populace spoléhala na obživu ve formě brambor, nicméně valná většina sklizně brambor byla shnilá kvůli nepříznivému počasí ⁹³.

---

⁹² MARSH, P., ROSSER, E. a HARRÉ, R. *The rules of disorder*. London: Routledge and K. Paul, 1978. ISBN 0-7100-8747-0., s. 8

⁹³ Boyce, D. G. *The Falklands War*. United Kingdom: Palgrave MacMillan, 2005. ISBN 9780333753965., s. 21

Obrázek 1 – Míra nezaměstnanosti ve Velké Británii 1971-2019 ⁹⁴

V českém jazyce se můžeme setkat s překladem *chuligán*, což je člověk, který má sklony k výtržnictví, nicméně pojem hooligan je používán i v jazyce českém a představujeme si pod ním člověka, který se pohybuje na hraně zákona, opakovaně koná násilnou trestnou činnost a má velice blízko k násilí ⁹⁵.

Nejstručněji je termín hooligans specifikován v literatuře jako divácké násilí. ⁹⁶ To je ovšem poněkud příliš stručná definice.

Divácké násilí je totiž mnohem širší oblastí a zahrnuje více aspektů a témat, než jen hooligans. Další autoři tak pod široké téma diváckého násilí řadí mimo jiné i fotbalové násilí, kam patří hooligans, specifikované jako organizované skupiny radikálních fotbalových fanoušků. ⁹⁷

Pojmem hooligans je označována celá organizovaná skupina radikálních fotbalových fanoušků, ale hooligan, českým ekvivalentem „chuligán“, je také osoba, která úmyslně porušuje zákon či způsobuje některé jiné problémy svým hlučným a

⁹⁴ Office of National Statistics UK. [online]. *Labour market overview, UK: April 2019* [online], 2019 [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/bulletins/uklabourmarket/april2019>

⁹⁵ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví huligáni*, Brno: Barrister a Principal, 2004, s. 23

⁹⁶ SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3. S. 41.

⁹⁷ ŠUGÁR, Ján a Lenka JAKUBCOVÁ. *Bezpečnostní aspekty vybraných negativních sociálních jevů v názorech policistů ČR*. Zlín: VeRBuM, 2013. ISBN 978-80-87500-41-5. S. 64.

neukázněným chováním, zpravidla však v dané skupině. Jak potvrzují zahraniční zdroje, termín hooligans je nejčastěji používán v množném čísle, protože zpravidla existuje celá skupina výtržníků.⁹⁸

5.2. Historický vývoj hooligans

S fotbalovými hooligans se pravděpodobně setkáváme již od 60. let minulého století, kdy si je mnozí spojují se vznikem subkultury *skinheads* a střety s imigranty v Anglii té doby. Mnozí mladíci v té době byli frustrováni nezaměstnaností, která se během dvaceti let dvojnásobně zvýšila. Spousta z nich tento fakt dávala za vinu právě imigrantům v Anglii⁹⁹. Tito mladíci pocházeli zpravidla z rodin nižší třídy, kdy vzdělání nebylo prioritou a jejich frustrace se tak ventilovaly právě násilnou činností.¹⁰⁰

Narážíme na problém nedostatečné pozornosti ze strany státu, ke kterému se Giulianotti ve svém díle *Football, Violence and Social Identity* vyjadřuje a zmiňuje třífázový cyklus chuligánské deviace jakožto části britské politické problematiky. V první fázi cyklu se setkáváme s trvajícím převládáním problémů v budoucí oblasti politiky, kdy se tato problematika zcela přehlíží nebo je brána na lehkou váhu. V druhé fázi dochází k znepokojivému odhalení fenoménu veřejností, začíná vyšetřování projevů chuligánství a pokoušíme se najít řešení. V poslední fázi zjišťujeme, že případná změna by byla až moc „drahá“ a to ne pouze z finančního hlediska. Řešení takového problému totiž vyžaduje mnoho úsilí, času a trpělivosti. Tudíž jsou snahy odborníků a veškerá vyšetřování přesměrovány na akutnější problémy¹⁰¹.

Během 70. let dochází k organizaci skupin hooligans ve Velké Británii. Místo velkého počtu menších skupin se tvoří větší strukturované a ucelené skupiny, přičemž jejich identifikace se stává obtížnější. Do jejich řad už nepřichází jen skinheadi, ale i mladíci bez jednoznačných rysů. Navíc dochází k drastické

⁹⁸ Dictionary.com [online]. *Hooligan* [online], 2023 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.dictionary.com/browse/hooligan>

⁹⁹Giulianotti, R., Bonney, N., a Hepworth, M. *Football, Violence, and Social Identity*. London: Routledge, 1994, ISBN 0-203-67392-1, s. 11-12

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Tamtéž.

radikalizaci v řadách a objevují se i krajně pravicové skupiny, které využívají hooliganství jako nástroj propagandy a na utkáních se setkáváme s projevy neonacismu¹⁰². Proslulou a tehdy nejobávanější *firmou* se stává chuligánská základna anglického tehdy druholigového Millwallu F.C. Tato léta jsou provázena výtržnostmi na stadiónech, na veřejnosti, jejich medializací a prvními většími restrikcemi vůči takovým skupinám. Chuligánům jsou udělovány peněžité pokuty a tresty odnětí svobody. Kromě toho se však trestům a peněžitým pokutám nevyhnou ani samotné fotbalové kluby, které samy usilují o omezení těchto projevů na fotbalových zápasech. Začínají se stavět bariéry mezi jednotlivými tribunami na stadiónech, aby se k sobě fanoušci soupeřících klubů nedostali k sobě, jsou budovány i ploty, které oddělují tribuny od samotných hřišť, čímž se alespoň částečně zamezil přístup hooligans a jejich případný vnik na ně. Zavádějí se bezpečnostní opatření typu kamer, policie monitoruje a eskortuje radikální skupiny na zápasy. Nicméně kamery neměly moc velký efekt na samotná dění na hřištích, neboť to v chuligánech vyvolávalo ještě větší adrenalin a pocit euforie, ale v dlouhodobém měřítku se to odrazilo především na kamerových záznamech, které mohly být použity jako usvědčující materiály.

Dalším následkem zavedení těchto opatření byl ten, že hooligans začali být aktivní i mimo stadióny a skupiny si předem domlouvaly rvačky v méně frekventovaných uličkách. Velmi typickým je využívání jiných vnitřních prostor (například hospod), kde se skupiny scházely k případné oslavě vítězství svého favorizovaného fotbalového klubu. Vzhledem ke skutečnosti, že každá skupina byla velmi dobře obeznámena s rivalskými skupinami a také znala, kde se nachází jejich útočiště (převážně právě zmíněné hospody), docházelo velmi často k dalším potyčkám a útokům.¹⁰³ Boje mezi těmito skupinami tedy často zapříčinily také ničení veřejných budov a soukromého majetku. Hooligans však nebyli pouze britskou záležitostí a pomalu se dostávali do povědomí i v jiných evropských státech.¹⁰⁴

---

¹⁰² MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus*. Brno : Barrister & Principal : Centrum strategických studií, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s. 29

¹⁰³ Giulianotti, R., Bonney, N., a Hepworth, M. *Football, Violence, and Social Identity*. London: Routledge, 1994, ISBN 0-203-67392-1 , s. 43

¹⁰⁴ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus*. Brno : Barrister & Principal : Centrum strategických studií, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s. 30

Další etapou fotbalových hooligans byla 80. léta. Skupiny hooligans dosáhly svého vrcholu v tomto desetiletí, neboť došlo k jejich rozšíření po celé Evropě. Zároveň došlo k největší tragédii zapříčiněnou útokem hooligans anglických vicemistrů Liverpool F.C v Belgii. Skupiny opilých fanoušků zmíněného týmu při příležitosti finále poháru evropských zemí napadly fanoušky soupeřícího týmu Juventus Turín. Ti se ve snaze uprchnout hromadně přesunuli k ochranné zdi, která nápor nevydržela a zřítela se. V důsledku zřícení a následné paniky zemřelo 39 lidí a přes 200 lidí bylo zraněno¹⁰⁵. Tento incident měl za následek vyloučení anglických týmů z prestižní mezinárodní soutěže poháru evropských zemí a jednotlivé země tak byly donuceny zasáhnout proti výtržnostem, které skupiny radikálních fanoušků páchaly. Zároveň se nově začaly formovat aliance mezi jednotlivými hooligans. Skinheadi jakožto základna hooligans byli nahrazeni. Namísto nich se začaly tvořit organizované skupiny z vyšších tříd společnosti. Tento fakt měl za následek horší organizaci policie v boji s hooligans. Dříve zažitý stereotyp se změnil. Chuligáni začali nosit dražší značky oblečení, čímž dávali najevo svou nadřazenost vůči rivalům. Tím pádem bylo pro policejní složky složitější rozpoznat člena skupiny hooligans pouze podle zevnějšku¹⁰⁶. Typickým příkladem takových jedinců byli tzv. Chelsea Headhunters – *ultras* londýnského fotbalového klubu Chelsea F.C. Dříve typickými znaky byly například nesoudržnost, jednání v důsledku opilectví, nezaměstnanost, neúplné rodiny.¹⁰⁷ Tyto skupiny se vyznačovaly pravým opakem. Jedinci pocházeli z lepších rodin, byli finančně zajištěni, dokonce zpravidla mívali vysokoškolská vzdělání a byli ve valné většině případů zaměstnaní.¹⁰⁸

Mareš, Suchánek a Smolík v jejich díle *Fotbalové Chuligáni* definují dnešní podobu hooligans. Pojem hooligans se dnes používá zejména pro označování radikálních fanoušků fotbalu, kteří se shromažďují a setkávají především proto, aby došlo ke střetu s dalšími skupinami fanoušků jiných fotbalových klubů – tímto dochází

---

¹⁰⁵ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus*. Brno : Barrister & Principal : Centrum strategických studií, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s. 52

¹⁰⁶ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus*. Brno : Barrister & Principal : Centrum strategických studií, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s. 54

¹⁰⁷ Giulianotti, R., Bonney, N., a Hepworth, M. *Football, Violence, and Social Identity*. London: Routledge, 1994, ISBN 0-203-67392-1 , s. 62

¹⁰⁸ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus*. Brno : Barrister & Principal : Centrum strategických studií, 2003. ISBN 80-86598-45-4., s. 55

ke vzniku skupin, které fungují na velmi podobném principu, jako je tomu například u gangu¹⁰⁹.

V dnešní době je situace výrazně lepší, než tomu bylo v letech 90. minulého století, zejména pak co se týče českých poměrů. V tomto období totiž zaznamenáváme prolínání subkultury *skinheads* a zejména fotbalových *hooligans*. Tací jedinci začínají více navštěvovat fotbalová utkání a vnášejí do sportovních událostí rasismus, xenofobii a prvky neonacismu či nacionalismu. Začínají postupně vznikat organizovanější skupinky největších fotbalových týmů té doby. Zejména pak stojí za zmínku fanoušci týmů Sparta Praha, Zbrojovky Brno či Baníku Ostrava. Inspirují se zejména zahraničními skupinkami a začínají se organizovat předem domluvené bitky. Tito *hooligans* se pak taktéž snaží upoutat pozornost médií a stupňuje se počet incidentů na stadionech. Zatímco v letech 90. je problematika *hooligans* nejen statisticky důležitá, je i alarmující. Tyto stupňující se aktivity se odrážejí i na fotbalových týmech, které fanoušci „reprezentují“. Ve snaze zlepšit kvalitu fotbalu importují kluby hráče ze všech koutů světa. Tato skutečnost vede k nárůstu projevů xenofobie a rasismu ze strany delikventů. Situace se stabilizovala zejména po roce 2009. Statistika uvádí, že po roce 2009 je z hlediska incidentů vyvolaných těmito skupinami dosahuje jednociferných číslic za rok. Kluby nejsou tak často sankcionovány a policejní dozor na utkáních je méně častý. Bitky dříve probíhající na stadionech se přesouvají mimo místa fotbalových utkání a jsou předem domluvené. Situace se nicméně liší napříč zeměmi.¹¹⁰

Zatímco v České republice se moderní *hooligans* stali spíše záležitostí méně problematickou, pravým opakem je tomu situace například v Srbsku či Rusku¹¹¹.

Đurđević ve svém díle *Krivična odgovornost za nasilje i nedolično ponašanje na sportskim priredbama u Republici Srbiji* (přeloženo autorem: *Trestní odpovědnost za násilí a nemístné chování na sportovních zápasech v Srbské republice*) analyzuje tamní *hooligans* a této problematice se blíže věnuje. Dle výzkumů vykonaných v roce 2009 *ministerstvem sportu ve spolupráci se Sdružením sportovních novinářů*

---

¹⁰⁹ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbalové chuligáni*, Brno: Barrister a Principal, 2004, s. 30

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ ĐURĐEVIĆ, N. *Krivična odgovornost za nasilje i nedolično ponašanje na sportskim priredbama u Republici Srbiji*. Srbská republika, 2010. Univerzita v Kragujevcu, právnická fakulta., s. 44

(přeloženo autorem z originálu: *Ministarstvo omladine i sporta u saradnji sa Udruženjem sportskih novinara*) případně smrt jednoho fanouška na každých 136 dní a útočníci se pohybují ve věku 18-25 let. Tehdejší ministryně sportu Snežana Marković pokládá násilí ve společnosti za důsledek násilí ve sportu¹¹². Dále popisuje typického hooligana jako jedince emocionálně nevyrovnaného, nesebejistého a s původem z nestabilní rodiny. Takovými rysy oplývaly anglické skupiny hooligans v prvopočátcích tohoto hnutí¹¹³. V měřítku s ostatními evropskými státy se dle statistik Srbsko nacházelo na prvním místě v počtu výtržností a trestných činů¹¹⁴ spáchaných skupinami chuligánů¹¹⁵. Tyto skupiny se vyznačují častým rasistickým chováním, agresivním jednáním a pohrdáním autoritou ve formě policie. Dochází tak k velmi častým střetům, kdy se tyto skupiny snaží ospravedlnit své chování tím, že „se pouze brání policejní brutalitě“¹¹⁶ – hooligans se tak snaží přenést vinu za své chování právě na policejní složky. Tím pádem se udržuje nekonečný koloběh střetů v tempu¹¹⁷.

5.3. Hooligans v současnosti

V České republice se hooligans věnují média spíše okrajově, většinou při větších potyčkách a vandalismu při pořádání velkých fotbalových utkání. Jeden z článků se ale například zamýšlí nad tím, jak se z náhodných činů stalo organizované násilí. Čeští hooligans se v posledních letech stali nedílnou součástí fotbalových zápasů na našem území.¹¹⁸

---

¹¹² ĐURĐEVIĆ, N. *Krivična odgovornost za nasilje i nedolično ponašanje na sportskim priredbama u Republici Srbiji*. Srbská republika, 2010. Univerzita v Kragujevcu, právnická fakulta., s. 286

¹¹³ ĐURĐEVIĆ, N. *Krivična odgovornost za nasilje i nedolično ponašanje na sportskim priredbama u Republici Srbiji*. Srbská republika, 2010. Univerzita v Kragujevcu, právnická fakulta., s. 287

¹¹⁴ SAVKOVIĆ. *Kontekst i implikacije huliganskog nasilja u Srbiji*. Srbská republika: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2010., s. 56

¹¹⁵ ĐURĐEVIĆ, N. *Krivična odgovornost za nasilje i nedolično ponašanje na sportskim priredbama u Republici Srbiji*. Srbská republika, 2010. Univerzita v Kragujevcu, právnická fakulta., s. 287

¹¹⁶ SAVKOVIĆ. *Kontekst i implikacije huliganskog nasilja u Srbiji*. Srbská republika: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2010., s. 56

¹¹⁷ ĐURĐEVIĆ, N. *Krivična odgovornost za nasilje i nedolično ponašanje na sportskim priredbama u Republici Srbiji*. Srbská republika, 2010. Univerzita v Kragujevcu, právnická fakulta., s. 288

¹¹⁸ FotbalPortal [online]. *Fotbaloví chuligáni v Česku: jak se z náhodných činů stalo organizované násilí* [online], 2022 [cit. 2022-08-08]. Dostupné z: <https://www.fotbalportal.cz/cesko/gambrinusliga/23101-fotbalovi-chuligani-v-cesku-jak-se-z-nahodnych-cinu-stalo-organizovane-nasili-12/>

Hooligans jsou ale i v České republice stále větším problémem, jak potvrzuje zájem o ně ze strany státu a Ministerstva vnitra ČR (MV ČR). Jako problém jsou hooligans označováni proto, že je úzce spjato s dalšími formami protiprávního jednání, kterými jsou rasistické projevy, extremismus, poškozování majetku i ohrožování jiných osob. Ministerstvo uvádí, že divácké násilí se nejvíce týká právě fotbalových utkání, a právě hooligans. Proto jsou v podmínkách České republiky realizována opatření s cílem eliminace nežádoucích projevů hooligans. Ministerstvo v této souvislosti spolupracuje s Policií ČR, ale také s Fotbalovou asociací ČR, s fotbalovými kluby i dalšími ministerstvy.¹¹⁹

Nejnovější Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2022 zmiňuje přímo hooligans pouze jednou, a to v následující souvislosti. Problémem v diváckém násilí je přetrvávání používání pyrotechniky v průběhu zápasů. Hooligans používali světlice, dýmovnice, stroboskopy i dělbuchy, přičemž pyrotechnika se objevuje na více než 65 % všech fotbalových utkáních. Nejvýrazněji aktuálně působí hooligans z řad fanoušků SK Slavia Praha, na druhé místo pak ministerstvo ve výtržnictví řadí FC Baník Ostrava. V souvislosti se sportovními zápasy provedla v roce 2022 Policie ČR více než 1000 bezpečnostních opatření, nasadila přes 37 tisíc policistů, a ve 33 případech bylo dokonce zahájeno trestné stíhání. Zajímavé je porovnání s předcházejícími roky. V roce 2021 je ve zprávě hooligans zmíněn v souvislosti s nenávistnými rasistickými projevy. Další starší zprávy se již problematice hooligans nevěnují.¹²⁰

V Srbsku jsou hooligans ještě větším problémem pro veřejný pořádek, než je tomu v České republice. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, je napojení srbských hooligans na organizovaný zločin, na srbské narkokartely, což souvisí s historií země a politickou správou. Obě země budou z hlediska projevů hooligans sice až předmětem praktické části, nicméně nyní již můžeme stručně poznamenat, že hooligans mají v Srbsku vlastní YouTube kanál, nebo že v roce 2021 zatkla srbská policie známého vůdce skupiny hooligans Veljka Belivuka. Ten patřil mezi gangy, které se věnovaly obchodu s kokainem z Latinské Ameriky do Evropy a stojí také za

---

¹¹⁹ Ministerstvo vnitra České republiky ©: *Kriminalita* [online]. 2010 [cit. 12.08.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹²⁰ Ministerstvo vnitra České republiky: *Statistiky kriminality* [online]. 2023 [cit. 12.08.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

válkou mezi zločineckými klany. Belivuk je dokonce označován za vrcholnou postavu srbského „podsvětí“¹²¹

Nejen v Srbsku, ale také v Bosně a Hercegovině má být fotbalové „chuligánství“ spojováno s organizovaným zločinem a zejména obchodem s drogami. Uvedla to mimo jiné Zpráva Globální iniciativy proti národnímu organizovanému zločinu. Situace v zemích západního Balkánu má být nejhorší právě v Srbsku. Někteří mladíci se k ultras skupinám připojují právě proto, že chtějí získat příležitost ke snadnému výdělku pomocí prodeje drog.¹²²

Závěrem můžeme shrnout, že hooligans začínají být předmětem mnoha diskusí ve všech evropských zemích. Z celoevropského pohledu problémy s hooligans eskalují a úřadům se nedaří násilí zastavit¹²³. Hooligans v Srbsku můžeme ale chápat jako větší problém, než v České republice, a to z důvodu jejich napojení na zločinecké gangy pašující drogy.

Následující část práce je částí praktickou a porovná projevy hooligans v České republice a v Srbsku.

---

¹²¹ WORTH, Robert. *Serbia's State-Backed Hooligans* [online]. 2023 [cit.12.08.2023]. Dostupné z: <https://pulitzercenter.org/projects/serbias-state-backed-hooligans>

¹²² XHORXHINA, Bami. *Balkan Football Hooliganism Linked to Politics, Organised Crime - Report* [online]. 2022 [cit.12.08.2022]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2022/06/27/balkan-football-hooliganism-linked-to-politics-organised-crime-report/>

¹²³ NOACK, Rick. *Europe's hooliganism problem is escalating, and authorities can't stop it* [online]. The Washington Post, 2016 [cit. 01.08.2023]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/15/europes-hooliganism-problem-is-escalating-and-authorities-cant-stop-it/>

6. METODOLOGIE

Hlavním cílem této diplomové práce je analyzovat, jak a čím extremistické skupiny hooligans projevují své postoje a názory a jak se liší jejich projevy v České republice a v Srbsku. Jak jsem vysvětlil v předchozí teoretické části této práce, skupiny jsou orientovány jak pravicově, tak levicově. Klíčovou pro jejich komunikaci je právě extremistická symbolika. Nejvíce relevantní pro tuto práci je právě symbolika obrazová, nebo obrázková, tedy ta, která využívá konkrétní vizuální vyobrazení, symbolika textová, která vychází z konkrétních frází, sloganů, ale také hudebních textů, a nakonec symbolika číselná, která maskuje konkrétní významy za jednoduché číslice, a je tak pro jedince neznalé této problematiky poměrně složitá k pochopení.

6.1. Výběr a popis výzkumné metody

Mým cílem tedy bylo na vybraném vzorku vizuálních vyobrazení konkrétní aspekty analyzovat a popsat, jaké symboly jsou těmito skupinami využívány k projevu jejich extremistických idejí, postojů a názorů. Cílem práce je tedy identifikace jevů, které se pojí s extremismem a názory, které by mohly být za extremistické považovány, a které jsou skupinami hooligans užívány. Tyto jevy poté budou v kontextu teoretického rámce interpretovány.

Vzhledem k povaze těchto skupin, a to ať už těch orientovaných pravicově, nebo těch, které inklinují ke krajní levici, je po obeznámení se s těmito symboly vcelku snadné je rozpoznat. Na vybraných fotografiích jsem se pokusil tyto symboly vyhledat a popsat, také jsem usiloval o to, abych čtenáři stručně doplnil nezbytný kontext. Komparace byla realizována samotným autorem této práce, přičemž obrazový materiál pochází buď ze zdrojů zde uvedených, nebo z vlastních fotografií, což je u fotografií také uvedeno.

Fotografie, které jsou využity v rámci Srbska, jsou vlastními fotografiemi pořízenými autorem práce. Skutečnost, že jde o projevy hooligans a ne jiných skupin

či jedinců, je potvrzena faktem, že fotografie byly pořizovány na místech, kde se srbští hooligans scházejí a kde působí. Zkoumané symboly se navíc často objevují právě v době konání různých sportovních utkání.

Jelikož jsem se ve své práci zabýval menšinovou skupinou, rozhodl jsem se zvolit kvalitativní výzkumnou metodu – v kvalitativním výzkumu je nutné zvolit vzorek, který zastupuje zkoumaný problém, a nikoliv populaci jako celek¹²⁴, z toho důvodu jsem se nezabýval například projevy všech vandalistických skupin, či všech jakkoliv extremisticky smýšlejících organizací vyskytujících se kdekoliv na světě, ale pouze těch, které se řadí pod skupiny hooligans.

Výzkumný vzorek jsem podrobil kvalitativní vizuální analýze a postupoval jsem metodou, jež je založená na zakotvené teorii, tzv. grounded theory. Strauss a Corbinová označují kvalitativní výzkum za takový výzkum, který není veden pomocí statistického nebo nějakého jiného kvantitativního postupu – kvalitativní výzkum tedy nepracuje s číselnými daty.¹²⁵ Právě pružná povaha kvalitativního výzkumu umožňuje výzkumníkovi svůj postup ve sběru dat a jejich analýze modifikovat a uzpůsobovat výzkumu, neboť v jeho průběhu vycházejí na povrch výzkumné otázky i možné hypotézy¹²⁶. Je však nutné podotknout, že kvalitativní výzkum je často spojovaný s vysokou mírou subjektivity, která může komplikovat zobecnitelnost výsledků a případně i možnost výzkum opakovat¹²⁷.

Zakotvená teorie spočívá v tom, že výzkumník teorii induktivně odvozuje od jevu, který se snaží poznat – v analýze tedy tento jev představuje základ, který je systematicky zkoumán, a jsou z něj těžena data. Ačkoliv tedy výzkum samotný začíná konkrétním fenoménem, analýza probíhá souběžně v propojení s ním.¹²⁸ Zakotvená teorie výzkumníkovi pomáhá uchopit problém, který zkoumá, ale také pochopit jednotlivé jevy, které jej doprovází.

---

¹²⁴ NOVOTNÁ, Hedvika. E_Úvod do společenskovedních metod. Kvalitativní strategie výzkumu [online]. Praha: FHS UK, © 2009/2010.

¹²⁵ STRAUSS, Anselm L., CORBIN, Juliet. Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Vyd. 1. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. 196 s. SCAN; 2. ISBN 80-85834-60-X.

¹²⁶ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80- 7367-040-2., s. 154

¹²⁷ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80- 7367-040-2., s. 159

¹²⁸ STRAUSS, Anselm L., CORBIN, Juliet. Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Vyd. 1. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. 196 s. SCAN; 2. ISBN 80-85834-60-X.

Mým výzkumným vzorkem poté byly fotografie. Ačkoliv je dostupné i množství kamerových záznamů či textů, jež popisují konkrétní událost, většinou se nejedná o takové projevy, které lze interpretovat jako *fakt*, neboť mohou být vyloženy i mnohými odlišnými způsoby – často se pokládají například za souhru náhod. Symboly obrázkové, textové a číselné jsou však poměrně snadné k interpretaci, neboť význam těchto symbolů – obzvláště pokud dochází k jejich kombinaci – je pro jedince znalé této problematiky snáze čitelný, a tudíž lépe interpretovatelný, než je tomu například u pouhých gest.

Za jednu z největších odlišností mezi výzkumem kvalitativním a kvantitativním je považována doba, kdy se sesbíraná data analyzují – u výzkumu kvantitativního výzkumník získaná data analyzuje až po jejich sběru, kdežto u výzkumu kvalitativního dochází ke všem procesům současně¹²⁹. Během sběru dat jsem se tudíž zároveň hlouběji seznamoval se zkoumaným problémem a mé znalosti a pochopení tohoto tématu se tak souběžně s postupujícím výzkumem rozšiřovaly. Zejména pořizování snímků na území Srbské republiky mi umožnilo nasát atmosféru a posoudit i situovanost těchto projevů.

Dále bylo důležité během mého postupu třídít informace podstatné a ty nedůležité. Během sběru dat a jejich analýzy jsem hledal spojitosti a pravidelnosti – pomocí segmentace jsem vybíral pouze důležité a pro mou práci relevantní projevy.

Pomocí otevřeného kódování jsem se nejprve seznámil s daty, tedy v případě mého výzkumu fotografiemi, v nichž jsem identifikoval konkrétní jevy a poté je konceptualizoval. Tyto jevy jsem poté třídil do kategorií.

Následně jsem skrze kódování axiální mezi těmito kategoriemi hledal vzájemné souvislosti a vztahy na základě teoretického rámce, díky němuž jsem mohl jednotlivé kategorie, jež spolu souvisí, provazovat.

V procesu selektivního kódování jsem poté usiloval o nalezení a identifikaci ústřední kategorie, okolo které zbylé kategorie dotváří dějiště.

---

¹²⁹ HEŘMANSKÝ, M. E_Úvod do společenskovedních metod. Kvalitativní analýza [online]. Praha: FHS UK, © 2009/2010.

Jak jsem již zmínil, mým výzkumným vzorkem byly fotografie. Fotografie zachycující projevy extremistických skupin hooligans na území Česka jsem vyhledával na internetu, kdežto fotografie zachycující situaci v Srbské republice jsem pořídil sám, data jsem tedy sbíral i v terénu, v místech, kde se hooligans setkávají.

Je nutné podotknout, že vzhledem k povaze těchto skupin v Srbsku, je mnohem snazší tam na extremistickou symboliku narazit – nachází se totiž poměrně běžně v méně luxusních čtvrtích, kdežto extremistická symbolika v České republice je spíše na skutečně zapadlých a neobydlených místech – často se nachází například na sloupech mostů, či v liduprázdných podchodech. Symbolika s extremistickou povahou například v podobě graffiti je v České republice také poměrně často odstraňována. Můžeme polemizovat nad tím, z jakého důvodu tomu tak není v Srbské republice, jako odpověď se nejvíce nabízí skutečnost, že na to jednoduše nejsou finance – je levnější si na nevzhledné graffiti zvyknout než kvůli němu udělat novou fasádu.

6.2. Výzkumné otázky

Pro splnění cíle práce byly stanoveny výzkumné otázky, které zní následovně.

VO1: Jakým způsobem se skupiny hooligans projevují na území Srbské republiky?

VO2: Jakým způsobem se skupiny hooligans projevují na území České republiky?

VO3: V čem se od sebe nejvíce odlišují hooligans v České republice a Srbsku?

VO4: Jakých symbolů ke svému projevu skupiny hooligans nejčastěji užívají, případně jsou to symboly extremistické?

Sesbíraná data jsem pomocí vizuální analýzy zkoumal a interpretoval. Právě vizuální analýza umožňuje pozorovat a analyzovat různé sledované aspekty, v tomto případě tedy způsob, jakým se extremistické skupiny hooligans na území České a Srbské republiky projevují.¹³⁰

Analýzou a interpretací získaných dat jsem se v následující části pokusil tyto otázky zodpovědět.

---

¹³⁰ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80- 7367-040-2., s. 224

7. ANALÝZA VYBRANÝCH VIZUÁLNÍCH PROJEVŮ HOOLIGANS NA ÚZEMÍ SRBSKÉ REPUBLIKY

Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, jež se zabývá metodologií, v této sekci mé diplomové práce se věnuji fotografiím pořízeným na území Srbské republiky. Všechny pořízené snímky zachycují místa, která jsou velmi snadno přístupná – ačkoliv se nejedná vyloženě o zalidněné ulice či frekventovaná náměstí, jde o čtvrti, ve kterých je poměrně rušno, a místa jsou tak velmi viditelná. Jsou to místa setkávání hooligans. Autor těchto projevů se tedy nesnažil skrývat tvorbu extremistických symbolů vyobrazených na následujících fotografiích – naopak se pod ně jejich tvůrci i často s pýchou podepisují.

Na níže přiložené fotografii stojí v cyrilici nápis, jež říká: „*Ratko Mladić, ja sam Četnik, smrt komunizmu, devojke vole samo Četnike,*“ (překlad autora: „*Ratko Mladić, já jsem Četnik, smrt komunizmu, dívky mají rády pouze Četníky,*“). V Srbské republice je osobnost Ratka Mladiće nevratně svázána s občasnou válkou v Bosně a Hercegovině, která probíhala mezi lety 1992 až 1995. Jeho osobnost se tak stala symbolem, který tuto válku reprezentuje. Ratko Mladić byl tou dobou generálem vojsk Republiky Srbské a autor textu zjevně odkazuje na silný nacionalismus, který tehdy dominoval pod vládou srbského ultranacionalisty Slobodana Miloševiće.¹³¹

Dále se autor označuje za „*Četnika*“, což byly prosrbské nacionalistické jednotky působící od roku 1941 na území tehdejšího Srbska pod nadvládou nacistů. Tyto jednotky vedl generál *Dragoljub Mihajlović*, též zvaný *Draž*a, a jejich činnost spočívala v podpoře krále a bojovaly proti tehdejšímu režimu.¹³²

Zároveň, jak již bylo zmíněno, můžeme na fotografii spatřit heslo „*smrt komunizmu*“, z hesla je více než zjevná sympatie ke krajní pravici a její ideologii.

---

¹³¹ MÜNZBERGER, Tomáš [online]. *Strůjce masakru v Srebrenici Mladić definitivně odsouzen na doživotí* [online], 2021 [cit. 2023-08-08]. Dostupné z: <https://www.centrumlidskaprava.cz/strujce-masakru-v-srebrenici-mladic-definitivne-odsouzen-na-dozivoti>

¹³² Britannica [online]. *Dragoljub Mihailović* [online], 2023 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Dragoljub-Mihailovic>

Z grafitu je zároveň zjevné, že autorem je nacionalista, který odkazuje na obdobně smýšlející skupiny a jednotlivce.

Ve spojení s fotbalovými hooligans jde o grafit nacházející se u baru „Orange Ice Bar“ v městské části Banjica, ve kterém se schází právě fanoušci fotbalového týmu FK Rad.

Obrázek 2 – Nápís na zdi u krčmy Orange Ice Bar od srbských hooligans ¹³³

Na dalším obrázku č. 3 stojí pouze tři slova a to: *Oluja, Jasenovac, Bljesak* a symbol čtyř S napsaný cyrilicí značící *Samo sloga Srbina spašava* (překlad autora: *Pouze jednota spasí Srba*). Tato fotografie byla pořízena u opuštěné budovy (obklopené obydlenými domy), ve které se neoficiálně schází příslušníci skupiny hooligans UF 87.

Tato skupina je známá především výtržnictvím, bitkami a útoky podniknutými proti etnickým menšinám nacházejících se v Bělehradě. Každé slovo symbolizuje na sebe navazující události. *Oluja* byla operací ultranacionalistických jednotek Chorvatska v boji o nezávislost v letech 1991-1995. Šlo o snahu vyhnat srbskou

---

¹³³ Vlastní fotografie autora

populaci z území Chorvatska a v těchto letech bylo vyhnáno více než 200 000 Srbů pod záminkou etablování samostatného Chorvatska.¹³⁴

Obrázek 3 – Nápis na zdi u místa setkávání UF 87¹³⁵

Jasenovac byl koncentračním táborem na hranici území Chorvatska a Bosny a Hercegoviny, kde bylo dle dostupných informací zahubeno 50 000-500 000 Srbů, Židů a Romů během Druhé světové války. Tábor byl opět využíván během občanské války a byl táborem čistě vyhlazovacím.

Posledním heslem je Bljesak, což byla též vojenská operace Chorvatů ve snaze vyhnat zbylé Srby z území Chorvatska a znárodnit jejich majetek, který byl posléze částečně přerozdělen.¹³⁶

Heslo „Pouze jednota spasí Srba“ slouží jako motto odkazující se na časy srbských revolucí proti Osmanské Říši a neschopnosti sjednotit srbský národ ve snaze svrhnout režim a založit srbský samostatný stát. Úplný původ symbolu však

¹³⁴ KOKAISL, Petr. *Krajané: po stopách Čechů ve východní Evropě*. [Praha]: Za hranice - Společnost pro rozvojovou spolupráci při Provozně ekonomické fakultě ČZU v Praze, 2009. ISBN 9788025459249. S. 278.

¹³⁵ Vlastní fotografie autora

¹³⁶ MILENKOVIČOVÁ, Ivana [online]. *Bouře, jež zrodila Chorvatsko. Operace Oluja vyhnala z domovů desítky tisíc Srbů* [online], 2015 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/boure-jez-zrodila-chorvatsko-operace-oluj-vyhnala-z-domovu-desitky-tisic-srbu.A150805_130451_in_zahranici_msl

nemá nacionalistický nebo extremistický podtext. Je součástí řady tradic a srbského dědictví, nicméně se mu dostává poněkud ponurému rázu v kombinaci se zbylými hesly Čosić, Demonizacija Srba, Dražković, Nož).

Tyto termíny v sobě nesou odkazy na nacistický útlak, fašistickou ideologii a bolestné šrámy v srbské historii. Je zřejmé, že v tomto projevu je vztah Srbska s Chorvatskem z historického hlediska srovnatelný se vztahem Protektorátu a Třetí říše.

Skupina UF 87 se netají nacionalistickými idejemi a ani skutečností, že tento vzkaz je mířen Chorvatům a znamená, že vlastenečtí Srbové nikdy nezapomenou a neodpustí Chorvatům jejich brutalitu.

Na další fotografii (obr. č. 4) můžeme sledovat konverzaci dvou soupeřících skupin. Na jedné straně stojí zjevně skupina levicově extremistická propagující myšlenky anarchismu a na straně druhé naopak uskupení krajně pravicové sympatizující s ideologiemi nacismu a fašismu.

Obrázek 4 – Graffiti anarchistů a hooligans B18 ¹³⁷

---

¹³⁷ Vlastní fotografie autora

Původním grafitem byl text *Volimo muziku, mrzimo fašizam*, (překlad autora: Máme rádi muziku, nenávidíme fašismus), který doplňuje symbol anarchismu ve formě písmene A v kruhu. Jak již bylo zmíněno, význam tohoto symbolu je interpretován tak, že jediným správným a funkčním řešením společnosti je anarchismus, který nastolí pořádek v podobě chaosu.¹³⁸

Druhým autorem, který grafit rozšířil o svou odpověď, je zcela zřejmě neonacisticky smýšlející jedinec příslušící ke skupině B18.

Skupina B18 je jednou z nejvíce problematických krajně pravicově orientovaných extremistických skupin, jež je odpůrcem myšlenek anarchismu a celkově levicově orientovaných hnutí celkově. B18 představuje odnož fotbalového týmu FK Rad a její název v sobě nese extremistickou symboliku v podobě číslic 1 a 8, jež symbolizují první a osmé písmeno abecedy, tedy A a H odkazující na iniciály Adolfa Hitlera.¹³⁹

Grafit na obrázku číslo 5, na kterém stojí Fašisti su ubili glumca Dragana Maksimovića a vzápětí dopsáno druhým autorem I tebe ćemo! B18 (překlad autora: překlad autora: Fašisti zabili herce Dragana Maksimoviće, druhý řádek: Tebe zabijeme taky! B18). I na tomto obrázku sledujeme souboj dvou skupin propagujících extremistické ideje.

Na jedné straně autor zjevně levicově smýšlející osočuje fašistické skupiny z vraždy herce a na straně druhé již zmíněnou skupinu neonacistů B18.

V noci z 17.11.2000 na 18.11.2000 byl herec přepaden a brutálně zbit několika skinheady, kdy záminkou k tomuto napadení měla být domněnka, že je herec Dragan Maksimović romského původu. Maksimović v nemocnici strávil několik měsíců a útočníci mu zlomili stehenní kost a několik žeber. Pár dní před smrtí

---

¹³⁸ TOMEK, Václav, SLAČÁLEK, Ondřej. Průvodce anarchismem [online]. A-kontra, Kyberprostor, 2007-2008 [cit. 2022-03-], s. 37-39

¹³⁹ Hooligans [online]. 30 fotek se srbskými chuligány z RAD Bělehrad [online], 2012 [cit. 2022-08-08]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/70-srb/1388-30-fotek-se-srbskymi-chuligany-z-quotunited-forcequotz-rad-belehrad-1987-2008>

upadnul do kómatu a zemřel na embolii. Proti podezřelým nebylo nikdy vzneseno žádné obvinění.¹⁴⁰

Jako odpověď byl dopsán již zmíněný text druhým autorem značící nejen souhlas a přiznání k vraždě samotné, ale i výhrůžku původnímu autorovi – uskupení B18 slibuje stejný osud i jemu.

Z tohoto grafitu je tedy zjevné krom nacistického smýšlení skupiny B18 také vysoká agresivita a odhodlanost ublížit a vyděsit všechny, kteří se jim postaví do cesty.

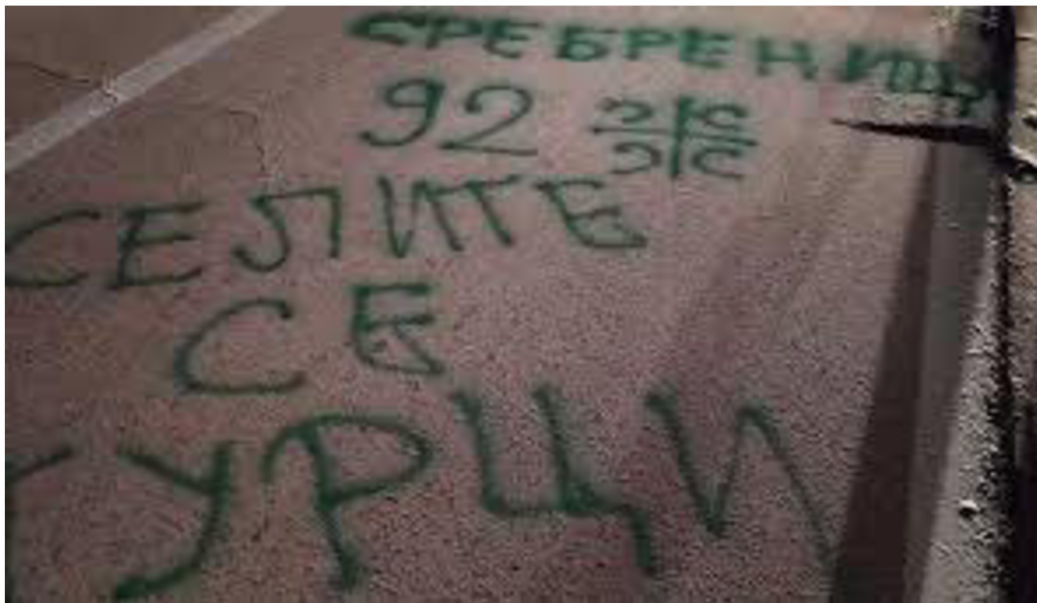
Obrázek 5 – Graffiti fašistické skupiny VS hooligans B18 o smrti Dragana Maksimoviće¹⁴¹

¹⁴⁰ Blic.rs [online]. *Pre 19 godina, u centru Beograda, NA SMRT JE PREBIJEN naš poznati glumac* [online], 2020 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.blic.rs/riznica/pre-19-godina-u-centru-beograda-na-smrt-je-prebijen-nas-poznati-glumac/rxz2s89>

¹⁴¹ Vlastní fotografie autora

Na obrázku č. 6 stojí *Srebrenica 92, Selite se Turci a heslo čtyř S, tedy Samo sloga Srbina spašava* (překlad autora: *Srebrenica 92, Stěhujte se Turkové, Pouze jednota spasí Srba*).

Autor textu odkazuje na události a masakr ve Srebrenici v roce 1992. Srbská vojska tehdy vykonala genocidu na muslimském obyvatelstvu žijícím ve Srebrenici a vyhladila přes 8000 lidí pod záminkou osvobození srbského obyvatelstva.¹⁴²

Obrázek 6 - Nenávist UF 87 vůči muslimskému obyvatelstvu¹⁴³

Dále již zmíněný symbol odkazující na události srbských revolucí v 19. století proti Osmanské Říši. Zároveň zde stojí xenofobní heslo „*Stěhujte se Turkové*“, které vyzývá muslimské obyvatelstvo k okamžitému opuštění Bělehradu. Toto heslo se stalo symbolem již zmíněné skupiny UF 87, která soupeří s muslimskými *hooligans* fotbalového týmu Novi Pazar FC.

Z textu je zřejmá xenofobní a nenávistná tendence této skupiny vůči muslimskému obyvatelstvu žijícímu na území Srbské republiky. Zároveň je patrné, že

¹⁴² Deník.cz [online]. *Genocida v Srebrenici: z města se stala jatka, zůstaly jen slzy a masové hroby* [online], 2020 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/masakr-srebrenica-bosna-hercegovina.html

¹⁴³ Vlastní fotografie autora

autor textu události související s již zmíněnou genocidou vykonanou na muslimském civilním obyvatelstvu tehdejší Srebrenici nejen souhlasí, ale dokonce na toto brutální masové krveprolití hrdě vzpomíná.

Jedná se tedy o nevyvratitelné extremistické a nenávistné projevy srbské skupiny *hooligans* UF 87.

Na obrázku č. 7 je hned několik symbolů propagujících nenávist. Prvním je hořící vlajka Albánie, kterou fotbaloví *hooligans* projevují nesouhlas s událostmi doprovázejícími rozpad Jugoslávie a teror, kterému bylo vystaveno srbské obyvatelstvo žijící na území Kosova a Metohiji.

Obrázek 7 – Hooligans UF 87 se symbolem smrtihlava ¹⁴⁴

Zároveň vidíme symbol *smrtihlava* obklopený číslicemi 1 a 8, které byly již popsány. Dále vidíme skandující fanoušky držící vlajku Kosova. Můžeme se domnívat, že vlajka zažila stejný osud jako první zmíněná. Z obrázku je tedy zjevné, že tito jedinci zastávají extrémistické myšlenky a myšlenky nacionalismu. Zároveň je třeba zmínit, že jde opět o ultras fotbalového klubu FK Rad, což vyplývá z posledního

¹⁴⁴ Facebook [online]. *Fk Rad United Force Kosovo I Metohija* [online], 2022 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo?fbid=139628502097070&set=pb.100081497624246.-2207520000>

symbolu UF 87. Jde o zkratku United Force 87, což je jeden z nechvalně proslulých „oddílů“ ultras tohoto týmu.¹⁴⁵

Z vyobrazených symbolů, které jsme výše představili, je vidět, jak výrazná rivalita panuje mezi skupinami hooligans a jinými extremistickými skupinami. Kromě textů poukazujících na vraždění obyvatel a různé historické události není výjimkou ani využívání extremistických symbolů, jako byl právě zmíněný smrtihlav, a to jak mimo stadiony, tak i přímo na stadionech.

Následující kapitola se bude věnovat vybraným projevům hooligans v České republice a poté budou projevy v obou zemích porovnány.

---

¹⁴⁵ Facebook [online]. *Fk Rad United Force Kosovo I Metohija* [online], 2022 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo?fbid=139628502097070&set=pb.100081497624246.-2207520000>

8. ANALÝZA VYBRANÝCH VIZUÁLNÍCH PROJEVŮ HOOLIGANS NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Tato kapitola se zaměří na analýzu vybraných symbolů a dalších projevů hooligans na českém území.

Na přiložené fotografii (obr. č. 8) můžeme vidět tzv. kotel.¹⁴⁶ Ten představuje shluk lidí, většinou právě na koncertech či sportovních utkáních, kdy se tyto jedinci takřka nevěnují události samotné, ale často na popud jedné – řekněme vůdčí – osobnosti se začnou skupinově projevovat jako jeden organismus. Často se projevují například skandováním hesel, zpěvem písní či nacvičených choreografií, někdy se ale také uchylují k vyvolávání fyzického násilí na dané události, které se účastní. Jedná se tedy o projevy agrese protkané symbolikou, kdy konkrétní hesla, melodie či například zmíněné choreografie mají povahu symbolů.¹⁴⁷

Obrázek 8 – Symboly hooligans v České republice na fotbalovém utkání Slavia Praha¹⁴⁸

¹⁴⁶ Antifa [online]. *Sešivaná mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

¹⁴⁷ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7. S. 153.

¹⁴⁸ Antifa [online]. *Sešivaná mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

Na této fotografii můžeme vidět symbol *kolovratu*. Jak již bylo řečeno v kapitole věnující se extremistické symbolice, právě symbol kolovratu je považován za jakousi slovanskou obdobu svastiky, jenž je pro moderní svět navždy známá jako hákový kříž, neboť její původní význam se téměř vytratil a tento symbol je již nenávratně spjat s nacistickým režimem. Spojitost mezi kolovratem a nacistickou ideologií je tedy více než zřejmá, neboť tak, jak hákový kříž symbolizuje rasu árijskou, kolovrat symbolizuje „rasu slovanskou“. Symbol v sobě tedy skrývá nenávislné a nacionalistické rysy a jeho užití je tím pádem projevem extremismu ¹⁴⁹.

Fanoušci zachycení na této fotografii jsou fanoušky klubu Slavia Praha. Je tedy nutné podotknout, že se nejedná o nějaký menší a nesledovaný klub, ale naopak jde o jeden z největších, nejznámějších a nejúspěšnějších fotbalových klubů České republiky – zachycené extremistické projevy jsou tedy velmi viditelné a neskrývané. Vzhledem ke skutečnosti, že k tomuto jednání dochází přímo na tribuně během utkání, je evidentní, že tito jedinci pozornost vyhledávají. Jedná se o další znak velmi typický a charakteristický pro skupiny *hooligans*, neboť tato uskupení chtějí být vidět i slyšet a pozornost médií přímo vyhledávají. Jejich cílem je své postoje, názory a ideje šířit a protlačovat, a to i v případě, že tím dojde k vyvolání konfliktu s jinými fanoušky či obecně veřejností – skupiny se nevyhýbají užívání násilí, naopak spíše usilují o vyvolání konfliktu, která by jim umožnilo projevit agresi i fyzickým způsobem, tedy užitím fyzické síly v potyčkách a bojích s jinými skupinami.

150

Na choreu fotbalových fanoušků týmu FC Zbrojovka Brno v obrázku č. 9 si můžeme všimnout spojení slova *hooligans* a symbolu tzv. *smrtihlava* blíže rozebíraného v kapitole věnující se extremistické symbolice. ¹⁵¹ Tento konkrétní symbol je především využíván v kontextu projevu sympatií pravicových extrémistů k nacistické ideologii. Bývá často využíván jako součást plakátů a je oblíbeným

---

¹⁴⁹ MAREŠ, Miroslav. *Symbole používané extremisty na území ČR v současnosti* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor bezpečnostní politiky, 2006. [cit.12.03.2022]. Dostupné z: <http://sociologie1.wz.cz/download/E-books/Mares%20-%20extremismus.pdf>

¹⁵⁰ Antifa [online]. *Sešivaná mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

¹⁵¹ Supporters [online]. *Vlajka Hooligans Brno vznikla v zimní přestávce sezóny 98-99, byla zabavena policií, ale nyní je zpět v rukou JKG* [online], 2022 [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.supporters.cz/clanek/historie-vlajek-hooligans-brno/9406.html>

motivem pro potisk na trička. Ačkoliv je symbol *smrtihlava* pro někoho s vědomostmi o aspektech extremismu a jeho symboliky snadný k rozpoznání a interpretaci, pro jedince neznalé této problematiky se může symbol jevit jako pouhé vyobrazení lebky, které by mohlo zdobit například jakýkoliv motorkářský gang.¹⁵²

Obrázek 9 – Pojem hooligans a symbol smrtihlava u hooligans fanoušků FZ Zbrojovka Brno¹⁵³

Taktéž font, který je v nápisu použit je poměrně častý, až typický, pro krajně pravicové skupiny. Obdobný styl písma byl totiž využíván německými nacisty v období Druhé světové války. Nejedná se tedy pouze o obsah, který nese extremistický podtext odkazující k nacistické ideologii, ale i způsob a styl, jakým je text napsán, silně připomíná font užívaný tímto režimem.¹⁵⁴

¹⁵² MAREŠ, Miroslav, Ivo SVOBODA a Eduard STEHLÍK. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. ISBN 978-80-7278-568-1., s. 37-62

¹⁵³ Supporters [online]. *Vlajka Hooligans Brno vznikla v zimní přestávce sezóny 98-99, byla zabavena policií, ale nyní je zpět v rukou JKG* [online], 2022 [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.supporters.cz/clanek/historie-vlajek-hooligans-brno/9406.html>

¹⁵⁴ Fronta [online]. *Používání fraktury v německých textech* [online], 2019 [cit. 2022-18-08]. Dostupné z: <https://www.fronta.cz/dotaz/pouzivani-fraktury-v-nemeckych-textech>

Na další přiložené fotografii (obr. č. 10) můžeme vidět skupinku mužů se zakrytými obličejí držící prapor zeleno-bílé barvy s černým nápisem BERSERK. Berserk byl z hlediska fotbalového výtržnictví a chuligánství nejrelevantnějším subjektem pod hlavičkou ultras klubu Bohemians 1905.¹⁵⁵

Obrázek 10 – Hooligans – Berserk¹⁵⁶

Berserk se stal činným v 90. letech minulého století a byl jedním z mála skupin *ultras*, které prosazovaly apolitiku na stadionech. Přestože značnou část aktivních fotbalových *hooligans* té doby tvořili neonacističtí skinheadi, skupina Berserk byla dokonce mylně označována jako levičácká, přestože tvrdé jádro tvořili krajně pravicově smýšlející jedinci. To částečně vedlo k jejímu rozpadu krátce před rokem 2010. V důsledku rozpadu Berserku se někteří příslušníci mladší generace fotbalových *hooligans* Bohemians 1905 rozhodli založit nové a lepší uskupení. Pojmenovali se tedy Berserk Young a jejich aktivity spočívaly primárně v organizovaných rvačkách a narozdíl od svých apolitických předchůdců.¹⁵⁷

Na fotce nicméně zaujme nechvalně proslulá zdvižená pravice. Jedná se o symboliku v podobě gesta – právě zdvižená pravice s nataženými prsty je navždy

¹⁵⁵ Hooligans [online]. *Konec chuligánské činnosti skupiny Berserk Young* [online], 2014 [cit. 2022-19-08]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/czech/89-2014/4188-konec-chuliganske-cinnosti-skupiny-berserk-young-20-09-2014>

¹⁵⁶ Hooligans [online]. *Konec chuligánské činnosti skupiny Berserk Young* [online], 2014 [cit. 2022-19-08]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/czech/89-2014/4188-konec-chuliganske-cinnosti-skupiny-berserk-young-20-09-2014>

¹⁵⁷ Hooligans [online]. *Rozhovor se skupinou Berserk (Bohemians 1905)* [online], 2013 [cit. 2022-19-08]. Dostupné z: <http://www.hooligans.cz/index.php/interviews/3095-rozhovor-se-skupinou-berserk-bohemians-1905>

spjata s nacistickým Německem a zejména pak s osobností říšského kancléře Adolfa Hitlera. Právě osobnost Adolfa Hitlera byla tímto gestem vítána, zdravena, a až oslavována. Ze zdvižené pravice je zřejmé, že muži držící prapor sympatizují s ideologií nacismu. Jelikož si zakryli tváře, je zároveň zřejmé, že si uvědomují závažnost a postižitelnost tohoto gesta a také jeho význam – nelze tedy zpochybnit, že si nebyli vědomi symboliky spjaté s tímto gestem a nejedná se tedy o souhru náhod.¹⁵⁸

Polemizovat opět můžeme nad samotným fontem, který se na praporu nachází. Stejně jako tomu bylo u fotografie předcházející této, písmo, respektive styl, jakým je napsán, nese rysy fontu užívaného nacistickým Německem¹⁵⁹, zároveň však můžeme nalézt podobnosti i s tzv. „*nordic fontem*“. Nordic font vychází ze severské kultury a je často používán například na tričkách, samolepkách, plakátech či albech některých autorů (například album Oheň a led hudební skupiny Buldok). Ačkoliv nelze fakticky dokázat spojení s extremistickou ideologií, je nutné podotknout skutečnost, že vzhledem k povaze skupin (a to například i právě těch hudebních), že tzv. „nacističtí pohlaváři“ vzhlíželi k severské mytologii (což dokazuje například i samotný extremistický symbol vlčího háku, tzv. *Werwolf*) lze usoudit, že se zde toto spojení skutečně nachází. Opět se tedy s největší pravděpodobností jedná o odkaz k Třetí říši.

Na níže přiloženém obrázku č. 11 dále můžeme nalézt ihned několik jevů hodných analýzy. Na fotografii můžeme spatřit dvě, na první pohled oddělené, skupiny. Skupina na levé straně fotografie je výrazně početnější než skupina na straně pravé. Obě skupiny v rukách svírají prapory.¹⁶⁰

---

¹⁵⁸ ALLERT, Tilman. *The Hitler salute: on the meaning of a gesture*. New York: Metropolitan Books/Henry Holt and Company, 2008. ISBN 080508178X. S. 2-3.

¹⁵⁹ Fronta [online]. *Používání fraktury v německých textech* [online], 2019 [cit. 2022-18-08]. Dostupné z: <https://www.fronta.cz/dotaz/pouzivani-fraktury-v-nemeckych-textech>

¹⁶⁰ Antifa [online]. *Sešivaná mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

Obrázek 11 – Symboly radikální skupiny ultras Sešivaná mládež ¹⁶¹

Jako první budu analyzovat skupinu nalevo, neboť je na snímku výrazně dominantnější. Levé seskupení v rukách třímá mohutný prapor s nápisem Sešivaná mládež. Právě Sešivaná mládež je jednou z radikálních skupin fotbalových ultras prvoligového českého týmu Slavia Praha. Skupina zároveň představuje novou generaci fotbalových hooligans tohoto týmu – proto se označují jako mládež. Co se týče prvního slova názvu, tedy Sešivání, ačkoliv se přímo vybízí násilnější interpretace původu tohoto názvu, pojmenování vychází z barev dresů a loga týmu Slavia Praha, kdy jsou přímo vedle sebe dvě kontrastní barvy – tedy bílá a červená, které jsou k sobě „sešité“. Právě z tohoto důvodu si fanoušci fotbalového klubu Slavia Praha přezdívají jako celek *sešivání*. Obdobně jako tomu bylo u snímku předcházejícího této fotografii, seskupení Sešivaná mládež vzniklo ve své podstatě jako mládežnická odnož seskupení již existujícího – Sešivaných. Seskupení samotné nese obdobné rysy jako projevy, aktivity a ideje jako je tomu u seskupení Berserk young. ¹⁶²

¹⁶¹ Antifa [online]. *Sešivaná mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

¹⁶² Antifa [online]. *Sešivaná mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

Sešivaná mládež vznikla z řad těch nejradikálnějších ultras tzv. Tribuny sever a usiluje o napravení reputace na poli chuligánství. Neangažují se však pouze v aktivitách spojených s vandalismem na tribunách a během zápasů, neboť se v tomto směru čeští *hooligans* vyvinuli a soustředí svou pozornost spíše na aktivity mimo území stadionů. Za tyto aktivity můžeme označovat organizované násilí, kdy se skupiny hooligans po předchozí domluvě setkávají v oblastech vyloučených a méně sledovaných lokalit, aby se utkali ve fyzickém boji a ukázali soupeři svou dominanci, sílu a odhodlání. Na této skupině tedy můžeme pozorovat hned několik jevů, které se dají označit za extremistické. Kromě fyzické agresivity se i nadále ubírají k užívání jisté symboliky.¹⁶³

Podlouhlý prapor, jež třímá početná skupina v rukou je černé barvy a zdobí jej nápis Sešivaná mládež. Font není jednotný a můžeme pozorovat změť nacistického i nordického fontu, jak již bylo objasněno v předchozí části této práce, oba fonty se hojně využívají extremistickými seskupeními a jedná se o přímé odkazy k nacistické ideologii. Jedná se o rafinovanější způsob symboliky, jelikož tento způsob projevu nemusí být na první pohled čitelný pro laické oko.

Na opačné straně snímku stojí skupina, co se počtu týče menší, která v rukou svírá prapor připomínající ukrajinskou vlajku. Kromě barev Ukrajiny zaujme i symbol, který se nachází uprostřed praporu – jedná se o znak bojového oddílu AZOV. Znak je již na první pohled symbolem vlčího háku, tedy Werwolf, který jak již bylo řečeno v kapitole věnující se symbolice, se také pojí k dobám Třetí říše a nacistického režimu¹⁶⁴.

AZOV samotný však podobnost popírá a znak interpretuje jako spojení písmen I a N značící „*idea naci*“, tedy „*národní myšlenku*“. Ačkoliv jejich vysvětlení odmítá spojitost s vlčím hákem a nacismem samotným, jejich projevy poukazují na pravý opak – během nepokojů na Ukrajině v roce 2014 se bojový oddíl AZOV přímo podílel na četných válečných zločinech, znásilněních, rabováním a vraždách přímo

---

¹⁶³ Antifa [online]. *Sešivaná mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

¹⁶⁴ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex, 2000. ISBN 80-86244-14-8., s. 40; VEGRICHOVÁ, Barbora. *Symbolika kriminálního tetování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 9788073805791.

na území Ukrajiny, kam pro tyto účely někteří členové uskupení Sešívaná mládež odjeli. Je také nutné podotknout, že téměř pětina aktivních členů AZOVu se k odkazu Adolfa Hitlera a nacistické ideologie otevřeně hlásí. Jak bylo uvedeno v médiích, v roce 2014 se dokonce dva čeští slávističtí hooligans vydali na Ukrajinu, aby se zde připojili ke krajně nacionalistickému hnutí Právý sektor a účastnili se protivládních protestů. Čeští radikálové navíc uspořádali na podporu pravicových nacionalistů působících na Ukrajině finanční sbírku.¹⁶⁵

Na vyobrazené fotografii (obr. č. 12) vidíme skupinu jedinců držící zapálené světlice červené barvy a třímající prapor s nápisem „Kamara – Just A Nigger (překlad autora: Kamara – Pouze negr).

Vzkaz je určen hráči skotského týmu Rangers F.C. Glenu Kamarovi a navazuje na události doprovázející utkání tohoto týmu s českým klubem SK Slavia Praha, který se uskutečnil ve Skotsku dne 18.3.2021. Tyto dva kluby se setkaly v rámci vyřazující části mezinárodního fotbalového turnaje Liga Evropy pod hlavičkou federace UEFA. Během tohoto zápasu hráč SK Slavia Praha Ondřej Kúdela údajně slovně napadnul Kamaru, přičemž mu měl říci, že je „zas*aná opice“. Tento incident vy eskaloval v údajnou potyčku mezi hráči bezprostředně po ukončení zápasu. Při této potyčce Kúdela utrpěl lehká zranění a byl mu v rámci UEFA udělen zákaz na dalších 10 zápasů, což je největší trest, jaký kdy hráč za obdobnou situaci obdržel.

Této vzniklé situace využili hooligans týmu SK Slavia Praha. Uprostřed fotografie můžeme v kouři postřehnout znak Sešívané mládeže, jejíž extremistické projevy jsem rozebral u předchozí fotografie.

---

¹⁶⁵ Novinky.cz. *Čeští hooligans odjeli tajně bojovat do Kyjeva* [online]. 2014 [cit. 12.10.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

Obrázek 12 – Rasistický vzkaz skotskému hráči od hooligans SK Slavia ¹⁶⁶

Obrázek 13 – Více projevů extremismu hooligans klubu AC Sparta Praha ¹⁶⁷

Na další fotografii se nachází ihned několik projevů extremismu spojených s *hooligans* klubu AC Sparta Praha. V horní části samolepky se nachází Anti-Antifa (AAFA). Antifa je mezinárodní levicově extremistickou organizací, přičemž Anti-Antifa vznikla v reakci na tuto organizaci jakožto její odpůrce a protivník. Anti-Antifa je tedy krajně pravicově extremistické hnutí. Právě hnutí AAFA se z valné většiny skládá

¹⁶⁶ Antifa [online]. *Sešivaná mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

¹⁶⁷ VEGRICHTOVÁ, Barbora. Grafická extremistická symbolika na veřejném prostranství. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. 2017, 3 [cit. 2023-08-20]. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2019/04/032017Grafick%C3%A1-extremistick%C3%A1-symbolika-na-ve%C5%99ejn%C3%A9m-prostranstv%C3%AD1.pdf>

z neonacisticky smýšlejících jedinců, kteří opovrhují myšlenkami a aktivitami stoupců Antify. Jejich primárním cílem je destrukce organizace Antifa a inklinují často k užívání fyzického násilí, přímo vyhledávají příležitosti k boji a na veřejně přístupných místech zanechávají samolepky oslavující jejich existenci.¹⁶⁸

Pod již zmíněným nápisem dále nalezneme další z hojně využívaných extremistických symbolů, kterým je slogan Good Night Left Side (GNLS). GNLS je hnutí, které vzniklo v reakci na Good Night White Pride a jejich postoje, názory a aktivity se nijak výrazně neliší od hnutí AAFA.

Vzhledem ke skutečnosti, že *hooligans* fotbalového týmu AC Sparta Praha jsou převážně krajně pravicově orientovaní, lze usoudit, že veškeré postoje vyjádřili prostřednictvím již známých extremistických symbolů.

Můžeme si taktéž všimnout fontu, který byl užit při tvorbě samolepky. Vzhledem k povaze samotné samolepky a symbolů, které obsahuje, je zcela zřejmý odkaz na nacistický a nordický font, jejichž významnost a relevantnost jsem vysvětlil u předchozích fotografií.¹⁶⁹

Obrázek 14 – Ultras Slavia Praha¹⁷⁰

¹⁶⁸ VEGRICHTOVÁ, Barbora. Grafická extremistická symbolika na veřejném prostranství. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. 2017, 3 [cit. 2023-08-20]. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2019/04/032017Grafick%C3%A1-extremistick%C3%A1-symbolika-na-ve%C5%99ejn%C3%A9m-prostranstv%C3%AD1.pdf>

¹⁶⁹ Fronta [online]. *Používání fraktury v německých textech* [online], 2019 [cit. 2022-18-08]. Dostupné z: <https://www.fronta.cz/dotaz/pouzivani-fraktury-v-nemeckych-textech>

¹⁷⁰ Antifa [online]. *Sešívání mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

Na poslední fotografii je zachyceno mohutné choreo fotbalových ultras klubu Slavia Praha. Kromě symbolu českého lva, který vyniká ve středu tribuny a jehož zhanobením jakožto státního symbolu je trestné, můžeme na snímku spatřit po jeho levé straně písmena P a R, na jeho pravé straně pak A a M. Jedná se o poněkud rafinovanou zkratku pro Protektorát Čechy a Morava – jedná se o zcela zjevný odkaz na období Druhé světové války a okupaci nacistickým Německem.

Pod touto dominující zkratkou potom můžeme spatřit nápis Slavia 4x. mistr Protektorátu. Vzhledem k rivalské povaze vztahu mezi kluby a fanoušky Slavia a Sparta Praha se jedná o zesměšnění klubu Sparta. Ze zkratky a nápisu pod ním je evidentní, že klub Slavia poukazuje na skutečnost, že fotbalový tým Sparty Praha opakovaně vyhrával nejvyšší českou ligu, zatímco Slavia sestoupila až do okresního přeboru během komunistické vlády, kdežto Slavia vyhrála 4 ze 6 ligových pohárů za dob Protektorátu. Taktéž font, který je užit jak pro zkratku, tak i nápis samotný, opět nese výrazné podobnosti s fontem nacistickým i tím nordickým.

9. KOMPARACE PROJEVŮ ČESKÝCH A SRBSKÝCH HOOLIGANS

V této kapitole shrneme dosud zjištěné rozdíly, které vyplynuly z analýzy obrazového a dalšího materiálu a také materiálu získaného vlastním terénním průzkumem. Současně doplníme další informace, včetně komparace srbské a české legislativy týkající se hooligans. Na závěr také zodpovíme předem stanovené výzkumné otázky.

9.1. Vlastní komparace

V této části porovnáme jak související legislativní úpravy v obou vybraných zemích, tak shrneme hlavní rozdíly, které vyplynuly z terénního průzkumu a další analýzy symbolů a projevů hooligans.

9.1.1. Komparace legislativy a souvisejících opatření

Pokud na různých internetových vyhledávacích hledáme rozdíl mezi srbskými a českými hooligans, web nám nenabídne žádnou související komparaci. Existují různé portály, které porovnávají Česko a Srbsko, ovšem dozvíme se například, že Srbsko má nepatrně vyšší rozlohu, obě země jsou parlamentární republikou, Česko má naopak vyšší počet obyvatel a vyšší hustotu zalidnění, nebo že v Česku existuje vyšší podíl migrantů. Zajímavou informací také může být otázka politické stability, kdy podle mezinárodního žebříčku má Česká republika mnohem vyšší míru politické stability (74 bodů), než Srbsko (52 bodů), a také v otázce dodržování lidských práv má Česko výrazně více bodů (76) oproti Srbsku (43 bodů).¹⁷¹

Pokud Česká republika z pohledu tohoto mezinárodního žebříčku více dbá na dodržování lidských práv a má vyšší politickou stabilitu, dalo by se předpokládat, že

---

¹⁷¹ World Data [online]. *Country Comparison* [online], 2022 [cit. 2023-08-09]. Dostupné z: <https://www.worlddata.info/country-comparison.php?country1=CZE&country2=SRB>

proti hooligans a různým extremistickým skupinám či vandalismu bude Česká republika přijímat efektivnější opatření či bude vynakládat vyšší úsilí v boji proti těmto skupinám, které podkopávají zákon a demokratické hodnoty společnosti. Abychom ale mohli tuto premisu potvrdit, je také nutno podívat se na související legislativu.

Pokud se nejprve zaměříme na českou legislativu, ta pojmy jako hooligans nebo divácké násilí neobsahuje, jediným souvisejícím dokumentem je přejetá evropská úprava. Jedná se o Úmluvu Rady Evropy o komplexním přístupu k ochraně, bezpečnosti a poskytování služeb při fotbalových zápasech a dalších sportovních akcích, která byla podepsána roku 2016. Tato Úmluva navazuje na Evropskou úmluvu o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech, a zvláště při fotbalových zápasech, a to již z roku 1985. Dokument se zaměřuje zejména na bezpečnostní opatření proti diváckému násilí na stadionech a v jejich blízkosti. Dokument stanoví základní principy, ale ponechává na jednotlivých státech, aby tyto principy vhodně zakomponovaly do vlastní stávající legislativy.¹⁷²

Přímo hooligans není v české legislativě jmenováno, nicméně například zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu uvádí povinnosti Národní sportovní agentury, která mimo jiné vydává program prevence negativních jevů ve sportu, jako jsou projevy rasismu, diskriminace nebo násilí.¹⁷³

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník pak hovoří o některých konkrétních trestných činech, které mohou nastat i v případě působení hooligans. Jedná se například o ublížení na zdraví podle § 146, kde hrozí trest odnětí svobody na půl roku až tři roky, nebo rvačku podle § 158. Kdo podle tohoto zákona úmyslně ohrozí život nebo zdraví jiné osoby tím, že se účastní rvačky, hrozí mu trest odnětí svobody až na jeden rok. Další tresty jsou pak stanoveny v případech, kdy je v rámci rvačky jinému způsobena těžká újma na zdraví, či dokonce smrt. Dále pak zákon definuje trestné činy proti majetku, poškození cizí věci, kam právě spadá vandalismus. Samotný extremismus pak v zákoně jmenován není, což je předmětem mnoha diskusí již mnoho let. Zakázané je ovšem v české legislativě i hanobení národa, rasy,

---

¹⁷² Senát [online]. *Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu ČR k vyslovení souhlasu s ratifikací Úmluva Rady Evropy o komplexním přístupu k ochraně, bezpečnosti a poskytování služeb při fotbalových zápasech a dalších sportovních akcích 2016* [cit. 12.08.2023]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=86485>

¹⁷³ Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu

etnické či jiné skupiny, stejně jako podněcování k nenávisti vůči skupině osob a podobně.¹⁷⁴

V případě Srbska můžeme jmenovat Zákon o prevenci násilí a nepatřičného chování na sportovních utkáních. Tento zákon stanovuje opatření k prevenci násilí a nevhodnému chování na sportovních akcích a v souvislosti se sportovními akcemi, jakož i povinnosti pořadatelů a orgánů příslušných orgánů při provádění takových opatření. Zákon mimo jiné popisuje, co se dá považovat za případy násilí a nepatřičného či nevhodného chování. Zákon také hovoří o opatřeních, která se využívají pro prevenci násilí a nepatřičného chování na sportovních utkáních.

Zákon uvádí, že pořadatel sportovní akce je povinen vždy ve spolupráci s ministerstvem zajistit bezpečnost akce a přijmout taková opatření, která zamezí propuknutí násilí mezi diváky. Je také definováno, co je nevhodným chováním na sportovní akci. Jedná se o fyzické útoky na jiné osoby, házení předmětů na sportovní hřiště nebo do hlediště, pokus vnášet do sportovního zařízení znaky urážející národ, rasu, náboženství, znaky vyvolávající nenávist. Nevhodným chováním je také poškozování zařízení a věcí na stadionech, či neoprávněný vstup na sportoviště, pokud o zavlečení omamných látek na stadion nebo užívání těchto látek. Také držení a užívání pyrotechnických zařízení je zakázáno, stejně jako zapalování rekvizit nebo maskování obličeje na účelem skrytí identity při páchaní jakékoliv formy násilí¹⁷⁵.

Velmi zajímavým zjištěním tedy je, že Česká republika, ačkoliv vykazuje vyšší míru politické stability a více dbá na dodržování lidských práv, nedisponuje zákonem týkajícím se diváckého násilí. Srbsko naopak, které je hodnoceno méně příznivě v otázce politické stability a dodržování lidských práv, má zákon, který se týká právě diváckého násilí. Z filozofického pohledu bychom si mohli myslet, že čím vyspělejší společnost, která dbá na dodržování pořádku, tím spíše bude mít přesně definovány různé druhy násilí a tresty za spáchání trestných činů. V České republice se ovšem v legislativě neobjevuje ani pojem diváckého násilí, ani extremismu, přičemž se ale jedná o narůstající fenomény. Srbská legislativa by tedy mohla být pro Českou

---

¹⁷⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁷⁵ Paragraf.rs [online]. *Zákon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama*, 2018 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_sprecavanju_nasilja_i_nedolicnog_ponasanja_na_sportskim_priredbama.html

republiku příkladem dobré praxe. Můžete předpokládat, že teprve tehdy, když divácké násilí začne být až nezvladatelným problémem i se svými extremistickými projevy a symboly, až tehdy se česká vláda bude zabývat také souvisejícím zákonem. Aktuálně jsou její priority v jiných oblastech.

Zde se ovšem nabízí otázka, jakým způsobem tedy Česká republika bojuje proti diváckému násilí. Není pravda, že by se Česká republika tomuto tématu nevěnovala, jen nemá k dispozici související zákony. Ministerstvo vnitra ČR vydalo například manuál pro fotbalové kluby s názvem Bezpečí na sportovních utkáních. Manuál hovoří o tom, že bezpečnost na stadionech by měli zajistit členové pořadatelské služby, co by mělo obsahovat školení pořadatelské služby, jak se její členové mohou bránit diváckému násilí nebo co by měl obsahovat návštěvní řád. Koncepce boje proti diváckému násilí pak hovoří o tom, že sportovní kluby musí mít větší odpovědnost za zajištění bezpečnosti na stadionech. Také se zde uvádí, že v minulých letech byla běžná přítomnost uniformované policie na některých stadionech, což si údajně divácká veřejnost nepřejde. V českém prostředí se proto začal klást větší důraz nikoliv na legislativu, ale na spolupráci sportovních klubů s Policií ČR. Jako další opatření jsou doporučovány důsledné kontroly alkoholu nebo pyrotechniky před vstupem na stadion, instalace kvalitních kamerových systémů, stejně jako prodej vstupenek na jméno a podobně ¹⁷⁶.

Legislativa v České republice by se tedy mohla jevit jako nedostatečná, nicméně v praxi je pozorovatelný nárůst spolupráce klubů s Policií ČR a realizace efektivních opatření pořadateli sportovních akcí jako prevence proti diváckému násilí.

9.1.2 Komparace projevů hooligans

Projevy hooligans v České republice a v Srbsku byly předmětem dvou předchozích kapitol. Pokud bychom výsledky terénního průzkumu a další analýzy projevů hooligans měli shrnout, výsledky jsou následující.

---

¹⁷⁶ *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. *Kriminalita*, 2010 [cit. 12.08.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Nejprve se zaměříme na shodné aspekty hooligans v obou zemích. Projevy hooligans v obou zemích zahrnují používání některých symbolů s nacistickou minulostí či extremistickou symbolikou. Například symbol smrtihlava, který původně označoval ty „nejlepší“ z řad SS využívají v Srbsku hooligans UF 87 i mnozí další, v České republice pak bylo využití tohoto symbolu potvrzeno na fotografii u fotbalových fanoušků týmu FC Zbrojovka Brno.

Projevy hooligans zahrnují také v obou zemích i rasisticky či jinak založené projevy. V České republice to byl například rasistický vzkaz od hooligans klubu SK Slavia skotskému hráči (obr. č. 12), v Srbsku pak bylo potvrzeno mnoho dalších případů.

Extremistické symboly byly potvrzeny u hooligans v obou zemích. Shodné je také jejich působení ve skupinách, nikoliv jako jednotlivci. Typické je také jejich využívání pyrotechniky na stadionech i zakrývání tváří, aby skryli svou identitu.

Co se naopak liší, je již zmíněný jiný přístup k legislativní úpravě. V Srbsku byl přijat zákon týkající se přímo diváckého násilí, kdežto v České republice zákon neobsahuje ani tematiku diváckého násilí, ani projevů extremismu. Pro tyto účely je čerpáno zejména z trestního zákoníku.

Co se dále liší, je možno označit za míru nebezpečnosti působení skupin hooligans. V České republice hooligans vynáší násilí i za hranice stadionů, bylo potvrzeno výtržnictví, rvačky nebo vandalismus. V Srbsku je ale hooligans ještě více za hranou zákona, přičemž v některých skupinách jde přímo o organizovaný zločin a obchod s drogami. Jak bylo uvedeno, v Srbsku v roce 2021 zatkla policie známého vůdce skupiny hooligans Veljka Belivuka, vrcholnou postavu srbského „podsvětí“¹⁷⁷. Fotbalové skupiny hooligans jsou v Srbsku spojovány s organizovaným zločinem a zejména obchodem s drogami¹⁷⁸.

Odlišnosti lze spatřit také v tématech, kterým se hooligans v České republice a Srbsku věnují. Srbští hooligans se více věnují politickým a nacionalistickým tématům.

---

¹⁷⁷ WORTH, Robert. *Serbia's State-Backed Hooligans* [online]. 2023 [cit.12.08.2023]. Dostupné z: <https://pulitzercenter.org/projects/serbias-state-backed-hooligans>

¹⁷⁸ XHORXHINA, Bami. *Balkan Football Hooliganism Linked to Politics, Organised Crime - Report* [online]. 2022 [cit.12.08.2022]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2022/06/27/balkan-football-hooliganism-linked-to-politics-organised-crime-report/>

Graffiti srbských hooligans často odkazují na historické události a konflikty. Například na fotografiích pořízených autorem práce lze vyčíst heslo „Pouze jednota spasí Srba“ sloužící jako motto odkazující se na časy srbských revolucí proti Osmanské Říši a neschopnosti sjednotit srbský národ ve snaze svrhnout režim a založit srbský samostatný stát. Tyto termíny v sobě nesou odkazy na nacistický útlak, fašistickou ideologii. Další nápisy například odkazují na události a masakr ve Srebrenici v roce 1992. Osobně shledávám příčinu tohoto fenoménu z důvodu historického vývoje a dopadu války. Jelikož jde o skupiny hooligans ve spojení s extremismem, spousta těchto "chlapců" pochází ze sociálně slabších rodin a nemají dosažené vyšší vzdělání. Můžeme tyto skupiny chápat jako obdobu radikálních skinheadů z 80. let. Čeští hooligans na historické události neodkazují, ale v některých případech je patrný jejich nacionalismus, odmítání jiných ras či náboženství, například islámu.

9.2 Zodpovězení výzkumných otázek

Na počátku výzkumu byly stanoveny výzkumné otázky.

VO1: Jakým způsobem se skupiny hooligans projevují na území Srbské republiky?

VO2: Jakým způsobem se skupiny hooligans projevují na území České republiky?

VO3: V čem se od sebe nejvíce odlišují hooligans v České republice a Srbsku?

VO4: Jakých symbolů ke svému projevu skupiny hooligans nejčastěji užívají, případně jsou to symboly extremistické?

Tyto výzkumné otázky nyní zodpovíme.

VO1: Jakým způsobem se skupiny hooligans projevují na území Srbské republiky?

V Srbsku skupiny hooligans využívají různých extremistických symbolů, odkazů na historické události a velmi četné jsou zde graffiti, které podněcují nenávisť vůči jiným skupinám. Hooligans jsou pro vládu velmi problematické, jejich členové se scházejí i mimo sportovní utkání na svých oblíbených místech, kde dochází k vandalismu, ničení majetku a dalším problémovým druhům chování. Typické je pro

Srbsko napojení některých hooligans na podsvětí, obchod s drogami, a to ve velmi širokém měřítku. Hooligans a jeho spojení s pašováním drog je v Srbsku chápáno jako skutečně velmi závažný problém. Například skupina UF 87 soupeří s muslimskými *hooligans* fotbalového týmu Novi Pazar FC. Skupina UF 87 se netají nacionalistickými idejemi a je to jeden z nechvalně proslulých „oddílů“ ultras tohoto týmu. Skupina B18 je jednou z nejvíce problematických krajně pravicově orientovaných extremistických skupin, představuje odnož fotbalového týmu FK Rad a její název v sobě nese extremistickou symboliku v podobě číslic 1 a 8, jež symbolizují první a osmé písmeno abecedy, tedy A a H odkazující na iniciály Adolfa Hitlera.

VO2: Jakým způsobem se skupiny hooligans projevují na území České republiky?

V České republice existují také různé skupiny hooligans, které vyjadřují svou příslušnost k jednotlivým velkým fotbalovým klubům. V České republice se moderní hooligans stali spíše záležitostí méně problematickou, nejčastější jsou ovšem u nich patrné rasistické projevy, extremismus, poškozování majetku a ohrožování jiných osob. Problémem v diváckém násilí je přetrvávání používání pyrotechniky v průběhu zápasů. Hooligans používali světlice, dýmovnice, stroboskopy i dělbuchy, přičemž pyrotechnika se objevuje na více než 65 % všech fotbalových utkáních. Nejvýrazněji aktuálně působí hooligans z řad fanoušků SK Slavia Praha, na druhé místo pak ministerstvo ve výtržnictví řadí FC Baník Ostrava. Přestože nebyla řešena komplexní legislativa a chybí plnohodnotný a komplexní přístup k prevenci, některá opatření jsou hodnocena jako velmi dobrá, zejména spolupráce klubů s Policií ČR.

VO3: V čem se od sebe nejvíce odlišují hooligans v České republice a Srbsku?

Velká odlišnost spočívá v tom, že srbští hooligans jsou mnohdy skupinami napojenými na organizovaný zločin a obchod s drogami. Hooligans skupiny jsou silně nacionalistické, kromě extremistických hesel často odkazují k různým násilným historickým konfliktům. Srbští hooligans jsou chápáni v evropském prostoru jako nejnebezpečnější skupina výtržníků. Jsou spojováni se závažnějšími trestnými činy, než obecně čeští hooligans. Pro srbské hooligans je typické jejich setkávání

v neoficiálních „základnách“ a velmi časté jsou jejich graffiti, ve kterých si vzájemně vyhrožují s jinými hooligans či extremistickými skupinami, a ještě více tak podněcují násilí a nenávist. Výjimkou nejsou ani výhružky smrtí. Skutečnost, že srbští hooligans jsou napojeni na organizovaný zločin, vytvořila pro Srbsko nutnost, aby se tomuto tématu věnovala také legislativa. Vznikl tak zákon, který se přímo věnuje problematice diváckého násilí.

Srbští hooligans mají možnost být více nebezpeční i proto, že samo srbské politické prostředí je označováno za „extrémní“. Například vůdce zakázané neonacistické organizace Nacionalni stroj, Goran Davidović, byl souzen za útoky na účastníky antifašistického pochodu, aktuálně otevřeně propaguje krajně pravicové myšlenky, které i někteří hooligans přejímají, nejen na sociálních sítích, ale dokonce i v televizi. Někteří srbští odborníci, jako například ředitel Centra aplikované historie Milovan Pissari se domnívají, že takovým osobám označujícím se za vůdce neonacistů, by média neměla dávat žádný prostor. V roce 2019 byl navíc Davidović zproštěn viny a nenávist a podněcování násilí tak růstaly nepotrestány.¹⁷⁹ Ve skutečnosti tedy není problémem pouze růst násilí hooligans skupin, ale samotné politické prostředí, které jim jejich růst určitým způsobem umožňuje.

VO4: Jakých symbolů ke svému projevu skupiny hooligans nejčastěji užívají, případně jsou to symboly extremistické?

Extremistické symboly jsou v projevech hooligans často patrné, a to již zmíněné symboly jako například smrtihlav, ale také různé číselné symboly a odkazy. Například srbská B18 představuje odnož fotbalového týmu FK Rad a její název v sobě nese extremistickou symboliku v podobě číslic 1 a 8, jež symbolizují první a osmé písmeno abecedy, tedy A a H odkazující na iniciály Adolfa Hitlera¹⁸⁰.

Symboly využívané hooligans jsou v obou zemích jak obrázkové, tak textové. Z obrázkových symbolů lze jmenovat například kolovrat nebo vlčí hák, které využívají hooligans v obou zemích. Často se jedná právě o extremistickou symboliku.

---

¹⁷⁹ Slobodna Evropa [online]. „Firer“ na nacionalnoj frekvenciji [online], 2019 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.slobodnaevropa.org/a/goran-davidovic-ponovo-u-srbiji-/30429149.html>

¹⁸⁰ Hooligans [online]. 30 fotek se srbskými chuligány z RAD Bělehrad [online], 2012 [cit. 2022-08-08]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/70-srb/1388-30-fotek-se-srbskymi-chuligany-z-quotunited-forcequotz-rad-belehrad-1987-2008>

ZÁVĚR

V této závěrečné práci jsem se zabýval problematikou hooligans a jejich možnými projevy extremismu. Mým výzkumným vzorkem byly skupiny hooligans působící v České republice a skupiny hooligans, které působí na území Srbské republiky. Zkoumal jsem fotografie zachycující projevy obou těchto skupin, které mají extremistický význam.

V teoretické části jsem se zabýval nejprve popisem extremismu samotného, jeho historického vývoje a zaměřil jsem se zejména na různé způsoby, kterými lze pojem extremismus definovat. Vzhledem k povaze tématu této diplomové práce bylo nutné osvětlit rozdíly mezi extremismem pravicovým a levicovým – ačkoliv na politickém spektru jsou od sebe nejvzdálenější, svými principy a zejména pak způsobem, kterým se projevují, jsou si ve skutečnosti velice podobné. Osvětlil jsem tedy z historického hlediska vývoj a původ pravicového extremismu až k jeho novodobé podobě a formám, ve kterých se vyskytuje v moderní společnosti. Konkrétně jsem se poté věnoval neonacismu, neofašismu a novodobým nacionalistickým uskupením působícím na území České republiky. Obdobně jsem poté uvedl i extremismus levicový, kdy jsem se věnoval pramenům, které stojí za jeho zrodem, a následně jsem popsal jeho jednotlivé ideologické proudy, tedy marxismus, leninismus a stalinismus. V závěru části zabývající se levicovým extremismem jsem poté taktéž uvedl jeho novodobé podoby, se kterými se můžeme setkat v dnešní společnosti a vyzdvihnul jejich odlišnost od pramenů levicového extremismu, z nichž vznikly.

V kapitole následující jsem popisoval nejdůležitější extremistickou symboliku, tedy takovou symboliku, která je pro téma této diplomové práce nejvíce relevantní. Konkrétně jsem se tedy věnoval symbolice obrázkové, a to zejména těm symbolům, které jsou nejobvykleji užívány extremistickými uskupeními z řad hooligans, dále symbolům v podobě textů a sloganů a konečně symbolům ve formě číslic, které se chovají jako tajemná, jež v sobě skrývá význam, který nemusí být pro laické oko na první pohled viditelný.

Vzhledem ke skutečnosti, že vandalismus je jedním z nejčastěji užívaných způsobů skupinami hooligans, jak demonstrovat svůj nesouhlas prakticky s čímkoliv, ať už systémem, policií či současným politickým děním, bylo nutné se věnovat i této problematice a zejména pak motivací, která k vandalismu může vést, a související agresi.

V části další jsem osvětlil původ skupin hooligans a diváckého násilí a to, jakým způsobem se vyvinuly do své dnešní podoby. Zároveň jsem vysvětlil na příkladu projevů v jejich začátcích, jak se tyto skupiny musely adaptovat na měnící se politické dění a společenské uspořádání. V začátcích své projevy a svá přesvědčení nijak tyto skupiny nemaskovaly a extremistické projevy byly na první pohled zřejmé, kdežto moderní obdoby hooligans se musí pohybovat v mezích zákona a mnohdy být důmyslnější, než tomu bylo u jejich předchůdců.

Ve zbylé části své práce jsem se věnoval metodologii a analýze samotné. Jako výzkumnou metodu jsem vzhledem k povaze zkoumané problematiky, tedy skutečnosti, že se jedná o menšinové skupiny, které reprezentují konkrétní problém, zvolil kvalitativní výzkumnou metodu, neboť právě kvalitativní výzkum mi umožnil zkoumaný jev pochopit do hloubky. Jako výzkumný vzorek jsem zvolil fotografie pořízené na území České a Srbské republiky, které jsem podrobil vizuální analýze. Mým cílem bylo zodpovědět čtyři stanovené výzkumné otázky.

V kontextu symboliky projevu skupin hooligans si můžeme všimnout jistých faktorů, které jednotlivé projevy od sebe odlišují. Zatímco hooligans na území České republiky během 90. let neměli téměř žádné zábrany a jejich aktivity byly často spojovány s neonacistickou odnoží subkultury skinheads, došlo k drastické změně v celkové prezentaci takových skupin. Sofistikovaná a na první pohled ne zcela zřejmá hesla schovaná v textových symbolech nahrazují hákový kříž, který byl dříve hojně využíván.

Dochází ke změně v rétorice a nově formované skupiny hooligans se uchylují především k nacionalistickým a xenofobním sloganům. Ultras sportovních klubů si dávají čím dál tím víc záležet na způsobu podání idejí.

Na analyzovaných snímcích z území České republiky převažovaly odkazy na nacionalismus a rasismus, ale byly zde patrné i stopy odkazující na nacistický režim a ideologii Třetí říše, například v podobě symbolu smrtihlava a často také fontu použitého k tvorbě textu na sloganech. Především pak se fanoušci distancují od použití průzračných symbolů v okolí stadionů a namísto toho užívají rafinovanější způsob projevu, který nelze jednoznačně označit za neonacistický. Například užití zkratky PRAM na snímku číslo 22 se může jevit jako bezprostřední odkaz na období Protektorátu a nacistického režimu, nicméně tato čtyři písmena lze zcela jistě interpretovat mnoha dalšími způsoby – užívané projevy a symboly jsou tedy více výmluvné a diskutabilní a dávají tak skupinám hooligans možnost se případnému postihu díky této skutečnosti vyvarovat.

V současnosti se zřídka setkáme s gesty natolik radikálními jako je gesto zdvižené pravice v duchu pozdravu Heil Hitler. Zároveň můžeme pozorovat prostředí a způsob zachování si anonymity – fotografie je pořízena kdesi v přírodě a všichni zúčastnění mají skryté tváře, aby tak neprozradili svou identitu. I tito jedinci tedy navzdory svým přesvědčením chrání svou osobu před možnými následky ze strany represivních orgánů.

Naproti tomu situace v Srbsku oproti té české značně zaostává a jeví se být ve stádiu, ve kterém se čeští hooligans nacházeli v počátcích. Symboly zachycené na snímcích jsou více přímočaré – přímo odkazují na konkrétní osoby, události či období, které souvisí s extremistickými ideologiemi. Nenachází se na příliš nepřístupných místech, naopak jde často o oblasti velmi snadno dostupné a frekventované, stejně tak je tomu i v potyčkách mezi soupeřícími skupinami, které velmi často probíhají i v oblasti sportovních utkání či přímo na stadionech. Z obrázku číslo 15 je patrné, že extremistické projevy probíhají přímo na tribuně fotbalového stadionu, kdy jedinci, kteří se těchto projevů dopouštějí a účastní, nevyvíjejí téměř žádnou snahu skrýt své identity, a naopak se zdá, že se snaží být viděni a upoutat na sebe pozornost médií, což se jim daří. Na jednom z graffiti zveřejněných v práci se skupina B18 hrdě hlásí k vraždě, a dokonce další vraždou vyhrožuje. Jedná se o výrazně radikálnější a násilnější projevy, než jsme mohli pozorovat na fotografiích pořízených v České republice.

Rozdíl mezi extremistickými na území těchto dvou států je markantní, ale zároveň se zdá, že srbští hooligans se možná v řádu dalších let po vzoru těch českých transformují a stanou se tak méně nápadnými.

Co se týče projevů levicových a pravicových uskupení, pravicová jednoznačně dominují a přehlušují své soupeře. Ze zkoumaných fotografií se ve změní projevů vyskytly pouze dva případy, které lze bezprostředně identifikovat jako krajně levicové. V jednom případě šlo o poměrně „nevinné“ anarchistické logo s textem nevzbuzující násilí, pouze vyjadřujícím opovržení fašismem, na snímku druhém zachycujícím projev krajní levice šlo spíše o volání po spravedlnosti za vraždu srbského herce. Naopak odpovědi skupin neonacistických byly výrazně agresivnější a odvážnější – zatímco skupina levicová vyjádřila nesouhlas, pravice odpověděla výhrůzkou a hrdým podpisem.

Na mnou zkoumaných a analyzovaných fotografiích se vyskytují extremistické projevy využívající symboly v podobě osobností či přímočařejších odkazů, ale také symboly více skryté a nápadité. Jde o problematiku, která se bude nadále vyvíjet, a můžeme předpokládat, že i reformovat a bude velmi zajímavé, kam a jak se posunou skupiny v následujících desetiletích.

Přínos této práce spatřuji zejména v upozornění na rozdíly mezi projevy hooligans ve vybraných zemích a poukázání na to, jak výrazně se mezi sebou liší. V práci nicméně bylo poukázáno také na to, jak důležitý je další výzkum a pozornost věnovaná hooligans, protože nejde „pouze“ o výtržnictví na stadionech, ale s tímto tématem jsou spojeny další rizikové projevy a další trestné činy, včetně obchodu s drogami. Bylo poukázáno na to, že hooligans často využívá i zakázaných extremistických projevů, odkazy na působení fašistů a podobné velmi nebezpečné symboly.

Cílem práce bylo porovnat extremistické projevy hooligans v České republice a Srbsku, a zjistit, jak se od sebe projevy hooligans v obou zemích liší a v čem se shodují. Cíl byl splněn.

10 SEZNAM LITERATURY

ALLERT, T.. *The Hitler salute: on the meaning of a gesture*. New York: Metropolitan Books/Henry Holt and Company, 2008. ISBN 080508178X.

BĚLÍK, V., S. S. HOFERKOVÁ a B. KRAUS. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0599-1.

BOYCE, D. G. *The Falklands War*. United Kingdom: Palgrave MacMillan, 2005. ISBN 9780333753965.

ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-86-4

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 9788073802134.

DANICS, Š. *Extremismus – hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X.

DANICS, Š., J. DUBSKÝ a L. URBAN. *Základy sociologie a politologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-590-6.

DANICS, Š. a T. KAMÍN. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7.

DANICS, Š. a L. TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.

ĐURĐEVIĆ, N. *Krivična odgovornost za nasilje i nedolično ponašanje na sportskim priredbama u Republici Srbiji*. Srbská republika, 2010. Univerzita v Kragujevcu, právnická fakulta.

FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014, ISBN 978-80-247-5046-0.

GIULIANOTTI, R., BONNEY, N., a HEPWORTH, M. *Football, Violence, and Social Identity*. London: Routledge, 1994, ISBN 0-203-67392-1

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 3. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0

CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.

CHMELÍK, J. *Extremismus*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 9788073803766.

CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7.

CHMELÍK, J. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex, 2000. ISBN 80-86244-14-8.

JACKSON, W. D. (1999). Fascism, Vigilantism, and the State: The Russian National Unity Movement. In: *Problems of Post-Communism*, 46(1), 34–42.

KASAL, J. *Násilí na stadionech jako odraz kultury*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-362-8.

KOKAISL, P. *Krajané: po stopách Čechů ve východní Evropě*. [Praha]: Za hranice - Společnost pro rozvojovou spolupráci při Provozně ekonomické fakultě ČZU v Praze, 2009. ISBN 9788025459249.

KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-123-1.

- KOTLÁN, P. *Demokracie ve stínu: extremismus, terorismus, fašismus, komunismus*. Ostrava: Institut vzdělávání Sokrates, 2003. ISBN 80-86572-07-2.
- KREJZLÍK, I., ŘÍMAN, J. *Malá československá encyklopedie*. Praha: Academia, 1987.
- MAREŠ, M. *Manuál pro policii ČR. Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha: Reprint, vydalo Ministerstvo vnitra, 2006, Vegrachtová, 2016
- MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4.
- MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 9788090333383.
- MAREŠ, M., I. SVOBODA a E. STEHLÍK. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. ISBN 978-80-7278-568-1.
- MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*, Brno: Barrister a Principal, 2004
- MARSH, P., ROSSER, E. a HARRÉ, R. *The rules of disorder*. London: Routledge and K. Paul, 1978. ISBN 0-7100-8747-0.
- MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.
- MARX, K. a F. ENGELS. *Kapitál – ke kritice politické ekonomie*. 6. vyd. Praha: Svoboda, 1986, 981 s
- MARX, K. a F. ENGELS. *Manifest komunistické strany*. Státní pedagogické nakladatelství. Praha, 1972,
- MICHÁLEK, L., L. POKORNÝ, J. STIERANKA, M. MARKO a A. VAŠKO. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-725-9.

MILLER, D. a kol. (2003): Blackwellova encyklopedie politického myšlení, Brno, Barrister & Principal.

PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci: v životě i v procesu psychoterapie*. 2., dopl. vyd. Praha: Triton, 2010. Psyché (Triton). ISBN 978-80-7387-378-3.

ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál, 1995. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-049-9.

SAVKOVIĆ. *Kontekst i implikacije huliganskog nasilja u Srbiji*. Srbská republika: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2010.

SCRUTON, R. a J. UHDEOVÁ. *Slovník politického myšlení*. Vyd. 2., rozš. Brno: Atlantis, 1999. ISBN 80-7108-184-1.

SEKOT, A. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2562-8.

SMOLÍK, J. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu*, Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, s. 97-99

SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

SOBOTKOVÁ, V. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.

SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. I díl*. 1. vyd. Liberec: 2001, ISBN 80-7083-494-3

SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. II díl*. 1. vyd. Liberec: 2001, ISBN 80-7083-495-1

SOCHŮREK, J. *Úvod do sociální patologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-448-1.

SPURNÝ, J. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha: Eurounion, 1996. ISBN 80-85858-30-4.

STRAUSS, A. L., CORBIN, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. 196 s. SCAN; 2. ISBN 80-85834-60-X.

ŠUGÁR, J. a L. JAKUBCOVÁ. *Bezpečnostní aspekty vybraných negativních sociálních jevů v názorech policistů ČR*. Zlín: VeRBuM, 2013. ISBN 978-80-87500-41-5.

TOMEK, V., SLAČÁLEK, O. *Průvodce anarchismem* [online]. A-kontra, Kyberprostor, 2007-2008 [cit. 2022-03-].

Universum všeobecná encyklopedie. 1. vyd. Praha: Odeon, 2002. ISBN 80-209-1117-1

URBAN, L., DUBSKÝ, J. *Sociální deviace*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, ISBN 978-80-7380-133-5

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 80-246-0841-3.

VEGRICHTOVÁ, B. *Extremismus a společnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-427-5.

VEGRICHTOVÁ, B. *Propagační metody politického extremismu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-421-2.

VEGRICHTOVÁ, B. *Symbolika kriminálního tetování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 9788073805791.

VOJTÍŠEK, J. *Politická ekonomie: Kapitalismus: učebnice pro studenty všech ekonomických studijních oborů na vysokých školách v ČSR*. 2., přeprac. vyd. Praha: Svoboda, 1983, 721 s.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu

Internetové zdroje:

Antifa [online]. *Sešíváná mládež a Pro-Vlast proti uprchlíkům, islámu a antifašistům* [online], 2016 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/content/sesivana-mladez-pro-vlast-proti-uprchlikum-islam-antifasistum>

Blic.rs [online]. *Pre 19 godina, u centru Beograda, NA SMRT JE PREBIJEN naš poznati glumac* [online], 2020 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.blic.rs/riznica/pre-19-godina-u-centru-beograda-na-smrt-je-prebijen-nas-poznati-glumac/rxz2s89>

Britannica [online]. *Dragoljub M.* [online], 2023 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Dragoljub-Mihailovic>

Deník.cz [online]. *Genocida v Srebrenici: z města se stala jatka, zůstaly jen slzy a masové hroby* [online], 2020 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sвета/masakr-srebrenica-bosna-hercegovina.html

Dictionary.com [online]. *Hooligan* [online], 2023 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.dictionary.com/browse/hooligan>

Facebook [online]. *Fk Rad United Force Kosovo I Metohija* [online], 2022 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo?fbid=139628502097070&set=pb.100081497624246.-2207520000>

Famous Symbols [online]. *Anarchy Symbol* [online], 2022 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <http://www.famous-symbols.com/anarchy-symbol.html>

FotbalPortal [online]. *Fotbaloví chuligáni v Česku: jak se z náhodných činů stalo organizované násilí* [online], 2022 [cit. 2022-08-08]. Dostupné z: <https://www.fotbalportal.cz/cesko/gambrinus-liga/23101-fotbalovi-chuligani-v-cesku-jak-se-z-nahodnych-cinu-stalo-organizovane-nasili-12/>

Fronta [online]. *Používání fraktury v německých textech* [online], 2019 [cit. 2022-18-08]. Dostupné z: <https://www.fronta.cz/dotaz/pouzivani-fraktury-v-nemeckych-textech>

Hooligans [online]. *30 fotek se srbskými chuligány z RAD Bělehrad* [online], 2012 [cit. 2022-08-08]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/70-srb/1388-30-fotek-se-srbskymi-chuligany-z-quotunited-forcequotz-rad-belehrad-1987-2008>

Hooligans [online]. *Konec chuligánské činnosti skupiny Berserk Young* [online], 2014 [cit. 2022-19-08]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/czech/89-2014/4188-konec-chuliganske-cinnosti-skupiny-berserk-young-20-09-2014>

Hooligans [online]. *Rozhovor se skupinou Berserk (Bohemians 1905)* [online], 2013 [cit. 2022-19-08]. Dostupné z: <http://www.hooligans.cz/index.php/interviews/3095-rozhovor-se-skupinou-berserk-bohemians-1905>

KindPNG [online]. *Othala Rune Meaning* [online], 2019 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www.kindpng.com/imgv/ibRwiTb_othala-rune-meaning-odal-rune-meaning-hd-png/

LEBEDA, D., GABALOVÁ, D. *Symbolika extremistických hnutí* [online]. 2010 [cit. 12.03.2022]. Dostupné na: <http://aktinex.unas.cz/docs/extremisticka-symbolika.pdf>

MADENSEN, Tamara D., John E., ECK. *Spectator Violence in Stadiums* [online]. 2008. [cit.12.03.2022]. Dostupné z: <https://popcenter.asu.edu/content/spectator-violence-stadiums-0>

MAREŠ, M. a kol. *České militantní neonacistické hnutí (aktuální trendy)* [online]. Brno: Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor bezpečnostní politiky, 2011. [cit.12.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/soubor/ceske-militantni-neonastickehnuti-aktualni-trendy-pdf.aspx>

MAREŠ, M. *Symbole používané extremisty na území ČR v současnosti* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor bezpečnostní politiky, 2006. [cit.12.03.2022]. Dostupné z: <http://sociologie1.wz.cz/download/E-books/Mares%20-%20extremismus.pdf>

MILENKOVIČOVÁ, I. [online]. *Bouře, jež zrodila Chorvatsko. Operace Oluja vyhnala z domovů desítky tisíc Srbů* [online], 2015 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z:

https://www.lidovky.cz/svet/boure-jez-zrodila-chorvatsko-operace-oluja-vyhnela-z-domovu-desitky-tisic-srbu.A150805_130451_In_zahranici_msl

Ministerstvo vnitra České republiky. *Co je extremismus* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2010 [cit. 12.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky ©: *Čtvrtletní zprávy o extremismu Odboru bezpečnostní politiky MV* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2019 [cit. 12.03.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-extremismu-odboru-bezpecnostni-politiky-mv.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky [online]. *Kriminalita*, 2010 [cit. 12.08.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Ministerstvo vnitra České republiky: *Statistiky kriminality* [online]. 2023 [cit. 12.08.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

MOLYNEUX J. (1983): What is the real Marxist tradition? [online]. Dostupné z: <http://www.marxisme.dk/arkiv/molyneux/realmarx/index.htm#pt2-2>

MÜNZBERGER, T. [online]. *Strůjce masakru v Srebrenici Mladić definitivně odsouzen na doživotí* [online], 2021 [cit. 2023-08-08]. Dostupné z: <https://www.centrumlidskaprava.cz/strujce-masakru-v-srebrenici-mladic-definitivne-odsouzen-na-dozivoti>

NOACK, R. *Europe's hooliganism problem is escalating, and authorities can't stop it* [online]. The Washington Post, 2016 [cit. 01.08.2023]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/15/europes-hooliganism-problem-is-escalating-and-authorities-cant-stop-it/>

Novinky.cz. *Čeští hooligans odjeli tajně bojovat do Kyjeva* [online]. 2014 [cit. 12.10.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

Office of National Statistics UK. [online]. *Labour market overview, UK: April 2019* [online], 2019 [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/bulletins/uklabourmarket/april2019>

Oxford English Dictionary [online]. Oxford University Press, 2020 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: <https://www.oed.com/>

Paragraf.rs [online]. *Zákon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama*, 2018 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_sprecavanju_nasilja_i_nedolicnog_ponasanja_na_sportskim_priredbama.html

Policie ČR [online]. *Problematika diváckého násilí* [online], 2017 [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2017-problematika-divackeho-nasili.aspx>

RAN Centre of Excellence [online]. *Learning from adjacent fields: the relation between extremism and hooliganism* [online], 2018 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/en?file=2020-09/ran_study_visit_learning_from_adjacent_fields_25-26_10_2018_en.pdf

Refresher [online]. *Před 85 lety se stal hákový kříž symbolem nacistického Německa. Spojuje se však i s jinými významy* [online], 2020 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: <https://refresher.cz/88728-Pred-85-lety-se-stal-hakovy-kriz-symbolem-nacistickeho-Nemecka-Spojuje-se-vsak-i-s-jinymi-vyznamy>

Rock Against Communism © [online]. 2019 [cit. 12.03.2022]. Dostupné z: <https://racskins.wordpress.com/>

Senát [online]. *Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu ČR k vyslovení souhlasu s ratifikací Úmluva Rady Evropy o komplexním přístupu k ochraně, bezpečnosti a poskytování služeb při fotbalových zápasech a dalších sportovních akcích* 2016 [cit. 12.08.2023]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=86485>

Slobodna Evropa [online]. „Firer“ na nacionalnoj frekvenciji [online], 2019 [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.slobodnaevropa.org/a/goran-davidovic-ponovo-u-srbiji-/30429149.html>

SPAALJ, R. Sports crowd violence: An interdisciplinary synthesis. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 2014, **19**(2), 146-155 [cit. 2023-08-20]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/j.avb.2014.02.002

Stormfront©: *Every month is White history month* [online]. West Palm Beach, 2019 [cit. 12.03.2022]. Dostupné z: <https://www.stormfront.org/forum/index.php>

Supporters [online]. *Vlajka Hooligans Brno vznikla v zimní přestávce sezóny 98-99, byla zabavena policií, ale nyní je zpět v rukou JKG* [online], 2022 [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.supporters.cz/clanek/historie-vlajek-hooligans-brno/9406.html>

VEGRICHTOVÁ, B. Grafická extremistická symbolika na veřejném prostranství. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. 2017, **3** [cit. 2023-08-20]. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2019/04/032017Grafick%C3%A1-extremistick%C3%A1-symbolika-na-ve%C5%99ejn%C3%A9m-prostranstv%C3%AD1.pdf>

VLASATÝ, T. *Hledání původu „kolovratu“* [online]. 2018 [cit. 12.04.2022]. Dostupné z: <https://sagy.vikingove.cz/hledani-puvodu-kolovratu/>

World Data [online]. *Country Comparison* [online], 2022 [cit. 2023-08-09]. Dostupné z: <https://www.worlddata.info/country-comparison.php?country1=CZE&country2=SRB>

WORTH, Robert. *Serbia's State-Backed Hooligans* [online]. 2023 [cit. 12.08.2023]. Dostupné z: <https://pulitzercenter.org/projects/serbias-state-backed-hooligans>

Wikipedia [online]. *Celtic cross* [online], 2022a [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Celtic_cross.svg

Wikipedia [online]. *SS Totenkopf Fahne* [online], 2022b [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:SS_Totenkopf_Fahne.svg

Wikipedia [online]. *Werwolf* [online], 2023 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Werwolf>

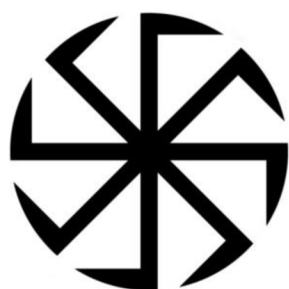
World Health Organization [online]. Švýcarsko, 2020 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: <https://www.who.int/>

XHORXHINA, Bami. *Balkan Football Hooliganism Linked to Politics, Organised Crime - Report* [online]. 2022 [cit.12.08.2022]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2022/06/27/balkan-football-hooliganism-linked-to-politics-organised-crime-report/>

11 PŘÍLOHY

Obrázek 15 – Symbol hákového kříže ¹⁸¹

Obrázek 16 – Symbol Kolovratu ¹⁸²

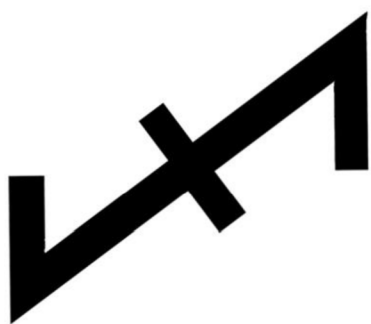

Obrázek 17 – Symbol runy ¹⁸³

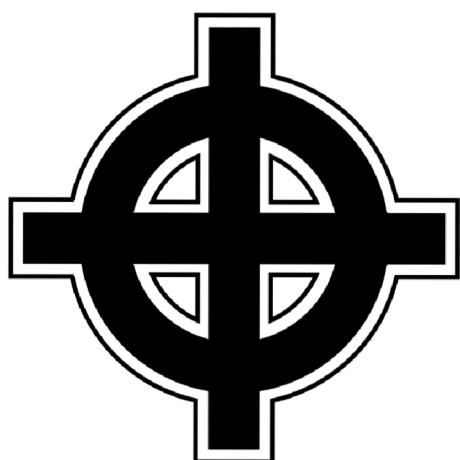
---

¹⁸¹ Refresher [online]. *Před 85 lety se stal hákový kříž symbolem nacistického Německa. Spojuje se však i s jinými významy* [online], 2020 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: <https://refresher.cz/88728-Pred-85-lety-se-stal-hakovy-kriz-symbolem-nacistickeho-Nemecka-Spojuje-se-vsak-i-s-jinymi-vyznamy>

¹⁸² VLASATÝ, Tomáš. *Hledání původu „kolovratu“* [online]. 2018 [cit.12.04.2022]. Dostupné z: <https://sagy.vikingove.cz/hledani-puvodu-kolovratu/>

Obrázek 18 – Vlčí hák ¹⁸⁴

Obrázek 19 – Odinův kříž ¹⁸⁵

Obrázek 20 – Symbol Smrtihlava ¹⁸⁶

---

¹⁸³ KindPNG [online]. *Othala Rune Meaning* [online], 2019 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www.kindpng.com/imgv/ibRwiTb_othala-rune-meaning-odal-rune-meaning-hd-png/

¹⁸⁴ Wikipedia [online]. *Werwolf* [online], 2023 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Werwolf>

¹⁸⁵ Wikipedia [online]. *Celtic cross* [online], 2022a [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Celtic_cross.svg

Obrázek 21 – Anarchistické A ¹⁸⁷

---

¹⁸⁶ Wikipedia [online]. *SS Totenkopf Fahne* [online], 2022b [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:SS_Totenkopf_Fahne.svg

¹⁸⁷ Famous Symbols [online]. *Anarchy Symbol* [online], 2022 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <http://www.famous-symbols.com/anarchy-symbol.html>